

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examensarbete av Karin Vilhelmson

PLATSPÅVERKAN

- en fallstudie om delaktighet och genusperspektiv
i planeringen av Aktivitetsytan i Rosengård

Examensarbete i landskapsplanering 30 hp
Landskapsarkitektprogrammet
Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten
SLU Alnarp 2013

Platspåverkan

- en fallstudie om delaktighet och genusperspektiv i planeringen av Aktivitetsytan i Rosengård

Place-making

-a case study of citizen participation and the gender perspective in the planning-process of Aktivitetsytan in Rosengård

Författare: Karin Vilhelmson

Handledare: Marie Larsson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Gunilla Lindholm, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Bitr. examinator: Eva Kristensson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 30 hp

Nivå och fördjupning: A2E

Kurstitel: Examensarbete i landskapsplanering / Master Project in Landscape Planning

Kurskod: EX0735

Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet

Ämne: Landskapsplanering

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsmånad och -år: September 2013

Omslagsbild: Karin Vilhelmson

Serienamn: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: delaktighet, genusperspektiv, dialog, medborgarinflytande, aktivitetsyta, Rosengård

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för Landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Tack till Julia Magnusson, Moa Björnson, Anders Dahlbäck, Ewa Sundström och Amine Mehmedi, som gjort uppsatsen möjlig genom att ställa upp på intervjuer.

Tack till min handledare Marie Larsson, som i den stormiga inledande perioden av mitt examensarbete trodde på min idé och min kapacitet att genomföra den.

Tack även till Karin Ingemansson, för alla pratpromenader och lånehundar som vi traskat med i Pildammsparken under våren 2013.

Sammandrag

I uppsatsen gör jag en fallstudie av arbetsprocessen bakom projektet Aktivitetsytan i Rosengård. Aktivitetsytan är en mötesplats för social, kulturell och fysisk aktivitet som Malmö stad har planerat i en process där unga tjejer deltagit. Därmed har projektet planerats både med ett delaktighetsperspektiv och ett genusperspektiv.

I uppsatsen undersöker jag tre frågeställningar, där två frågeställningar är direkt relaterade till fallstudien. Dessa två frågeställningar är dels vilka intentioner Malmö stad har haft med att planera i delaktighet med medborgare, dels varför man valt att arbeta med ett genusperspektiv.

Fallstudien är baserad på intervjuer med inblandade tjänstemän samt en av de deltagande tjejerna. Den visar på hur delaktigheten lagts upp genom att anställa deltagarna i det kommunala sommarjobbprojektet Ung i Sommar. De framgångsfaktorer som hittills går att identifiera i projektet presenteras, liksom frågan om Aktivitetsytans framtida förvaltning. Det sistnämnda är en nyckelfråga för huruvida genusperspektivet på platsen kommer att få långsiktigt genomslag.

För att relatera Aktivitetsytan till en större kontext behandlas kortfattat även ett annat offentligt rum som har skapats i delaktighet med medborgare – Stapelbäddsparken i Västra hamnen. Genom jämförelsen undersöker jag uppsatsens tredje frågeställning – vad som skiljer de båda delaktighetsprocesserna åt – vilket avser att behandlas i uppsatsens analysdel. Att jag valt att jämföra de båda projekten är för att kunna förstärka mina slutsatser.

Jag kopplar till teori om delaktighet för att dra slutsatser om vilken nivå av delaktighet som förekommit i de båda fallen. Jag kopplar även till teori om genusperspektiv för att analysera kommunens intention bakom att använda sig av ett genusperspektiv.

Syftet med uppsatsen är att bidra till diskussionen om möjligheter till delaktighet och inflytande över det offentliga rummet samt att bidra till diskussionen om behovet av att arbeta med ett genusperspektiv i stadsplaneringen.

Därför diskuterar jag om huruvida jag har kunnat identifiera en möjlig metod för delaktighet baserat på de två projektens olika processer. Jag för även en kortfattad diskussion om vad det finns för koppling mellan att arbeta med delaktighet och att arbeta med ett genusperspektiv i planeringen.

Uppsatsen avslutas med ett par personliga reflektioner om vad medborgares deltagande i skapandet av det offentliga rummet innebär för samhällets syn på detta gemensamma rum.

Abstract

The essay is based on a case study of the working process behind the project *Aktivitetssytan* in Rosengård, Malmö. *Aktivitetssytan* is a meetingplace for social, cultural and physical activity, planned by Malmö municipality in collaboration with young women. Thereby, a gender perspective is applied to the project.

The aim of the essay is to contribute to the discussion of citizens' possibilities to participate in planning projects in order to influence the appearance and use of public space. In addition, I want to contribute to the discussion of the need for a gender perspective in cityplanning.

In the essay, Malmö municipality's intentions by participative planning, as well as the intention behind the gender perspective is examined.

The case study is based on interviews with the municipality officials involved as well as with one of the women that participated in the planning of *Aktivitetssytan*. The case study shows that it was important for the municipality to employ the participants in order to make the collaboration possible. Success factors in the collaboration project as well as the question of future management are presented. The latter regards the endurance of the gender perspective.

In order to relate the collaboration process of *Aktivitetssytan* to an other collaboration process, I also studied another public space planned in collaboration with citizens – *Stapelbäddsparken* in the Western Harbour in Malmö. In order to enhance my conclusions in the following chapter, I compare the two project processes.

This is followed by a discussion whether it is possible to identify a method for collaborational planning of public space, based on the two projects. Additionally, I shortly discuss connections between participative planning and using a gender perspective in planning.

"Jag känner absolut speciellt för den här platsen. Tänk om tio år när jag kommer gå förbi den här platsen och veta att jag har varit med och påverkat hur detta ska se ut..!"

Amine Mehmedi, deltagare i Ung i sommar 2001

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammandrag	4
Abstract	5
1. INLEDNING	10
1.1.Bakgrund	10
1.1.2 Syfte	11
1.1.3 Frågeställningar	11
1.1.4 Målgrupp	11
1.1.5 Avgränsningar	11
1.2 Metod	12
1.2.1 En explorativ ansats	12
1.2.2 Kvalitativ fallstudie som metod	12
1.3 Intervjuteknik	13
1.3.1 Transkribering av intervjuer	13
1.4 Metodkritik	13
1.5 Intervjupersoner	14
1.6 Begreppsförklaring	16
1.7 Disposition	18
2. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	19
2.1 Kommentarer till litteraturen	20
2.2 Delaktighet i planeringen	21
2.2.2 Mellanplats – ett samtida forskningsprojekt	22
2.2.3 Sherry Arnsteins delaktighetsstege	23
2.2.4 Kritik mot Arnsteins stege	25
2.2.5 Sveriges Kommuner och Landstings delaktighetstrappa	26
2. 3. Genusvetenskap och genusperspektiv	28
2.3.1 Genusperspektivet i stadsplaneringen	28
2.3.2 Maktrelationer återspeglas i våra fysiska rum	31
2.4 Territorialitet – rumslig kontroll genom användning	32
2.4.1 Kontroll – att få påverka en plats	33
3. FALLSTUDIEN: AKTIVITETSYTAN	35
3.1 Hållbar stadsdel: Fokus Rosengård och Rosengårdsstråket	36
3.1.2 Delaktighet och dialog i arbetet med Rosengårdsstråket	36

3.2 Aktivitetsytans delaktighet	37
3.2.1 Fokusgrupp unga tjejer	38
3.2.2 Delaktighet genom anställning - Ung i Sommar 2011	40
3.3 Arrangemangsdagen Show Us What You Got!	41
3.4 Gestaltningen - musik, dans och scen	43
3.5 Workshop - att göra ett fysiskt avtryck på platsen	46
3.6 En deltagares perspektiv – intervju med Amine Mehmedi	50
3.7 Förhoppningen om ett fortsatt engagemang	54
3.8 Den framtida förvaltningen	56
3.8.1 Förvaltningen och genusperspektivet	58
3.9 Framgångsfaktorer i Aktivitetsytans delaktighetsprocess	59
3.9.1 Återkoppling till deltagarna	59
3.9.2 Konkreta resultat	60
3.9.3 Tydlighet i vad man kan påverka	60
4. STAPELBÄDDSPARKEN	61
4.1 Aktivitetsytans delaktighetsprocess i en större kontext	61
4.2 Stapelbäddsparken – ett tidigare delaktighetsprojekt i Malmö	62
4.2.1 Delaktighet genom Framtidsverkstäder	63
4.2.2 Samverkan mellan kommun och förening	64
4.2.3 Gatukontoret som ansvarig förvaltning	64
4.2.4 Fortsatt samarbete över förvaltningsgränserna	65
4.2.5 Projektet fick ta tid	65
4.2.6 Betydelsen av eldsjälar	66
4.3 Stapelbäddsparken – på olika vis en referens till Aktivitetsytan	66
5. ANALYS OCH SLUTSATSER	67
5.1 Kommunens intentioner bakom Aktivitetsytans delaktighet	68
5.1.2 Fysisk stadsomvandling med sociala processer som hävstång	68
5.1.3 Att visa vägen in i kommunen	69
5.1.4 Att förankra en plats	70
5.2 Genusperspektivet i arbetet med Aktivitetsytan	71
5.2.1 Vi planerar inte jämställt automatiskt	72
5.2.3 Fysisk utformning och sociala strukturer	73
5.3 Aktivitetsytans och Stapelbäddsparkens olika delaktighetsprocesser	74

5.3.1. Skillnad i varifrån initiativen kom	48
5.3.2 Skillnad i finansiering av projekten	50
5.3.3 Skillnad i att använda sig av ett genusperspektiv	77
5.3.4 Skillnad i finansiering av projekten	78
5.3.5 Förvaltningen av Stapelbäddsparken och Aktivitetsytan	78
6. DISKUSSION	79
6.1 Delaktighet genom anställning	79
6.2 En möjlig metod för delaktighet i planeringen av offentliga rum?	80
6.2.2 Workshops	80
6.2.3 Att kommunen är flexibel som organisation	80
6.2.4 Är en möjlig metod för delaktighet önskvärd?	82
6.3 Kopplingen mellan delaktighet och genusperspektiv i stadsplaneringen	84
7. AVSLUTANDE REFLEKTIONER	85
7.1 Ger ökad delaktighet en förändrad syn på de offentliga rummen?	85
7.1.2 Det offentliga rummet återspeglar samhällets värderingar	85
7.1.3 Ökad delaktighet ger ett ökat platsägandeskap	86
7.1.4 En konflikt mellan platsägandeskap och kommunens uppdrag	86
8. KÄLLFÖRTECKNING	87
8.1 Elektroniska källor	87
8.2 Muntliga källor	89
8.3 Tryckta källor	89
8.4 Bildförteckning	91
9. BILAGOR	92
9.1 Bilaga 1 Frågeguide Julia Magnusson	92
9.2 Bilaga 2 Frågeguide Moa Björnson	93
9.3 Bilaga 3 Frågeguide Anders Dahlbäck	94
9.4 Bilaga 4 Frågeguide Amine Mehmedi	95
9.5 Bilaga 5 frågeguide Ewa Sundström	96

1. INLEDNING

1.1. Bakgrund

Alldeles i närheten av Rosengård centrum ligger i dag en parkeringsyta, som under 2013 ska byggas om till en aktivitetsyta. Förhoppningen med platsen är att skapa en målpunkt i Rosengård, som lockar likväl de boende i området som hela Malmös befolkning. På liknande sätt fungerar i dag aktivitetsparken Stapelbäddsparken, som lockar människor ifrån hela Malmö till Västra hamnen.

På Aktivitetsytan kommer det bland annat att finnas en scen för dans och uppträdanden, strålkastare, möjlighet att plugga in sin smartphone för att lyssna på musik ur högtalare och en liten basketplan. Det var dock inte självklart att platsen skulle komma att få just den här utformningen.

Jag hörde för första gången talas om Aktivitetsytan under en workshop våren 2012 som anordnades av Arkitektstudenterna och RGRA (Rörelsen Gatans Röst och Ansikte). Där fick jag reda på att kommunen hade planerat platsen ihop med unga tjejer boende i Rosengård. Bakgrunden var att Malmö stad hade uppmärksammat att stadens ytor för fysisk aktivitet till övervägande del användes av unga män/pojkar. Med förhoppning om att öka tjejers användning av en yta för aktivitet, valde kommunen därför att låta unga tjejer vara få vara med och påverka platsens inriktning och utformning.

Jag blev intresserad och nyfiken på arbetet med Aktivitetsytan av två skäl. Dels för att det var ett stadsutvecklingsprojekt som arbetade med delaktighet från medborgarna i planeringen av ett offentligt rum. Dels för att projektet tog ett genusperspektiv på det offentliga rummet. Med dessa två anledningar i bakhuvudet, valde jag att göra mitt examensarbete till en fallstudie om arbetsprocessen bakom Aktivitetsytan i Rosengård.

I den här uppsatsen förklaras hur Aktivitetsytan blev till och vilka intentioner som finns bakom projektet. Projektet relateras till ett annat offentligt rum i Malmö som har skapats i delaktighet med framtida brukare - Stapelbäddsparken. Det är en uppsats om delaktighet i planeringen av offentliga rum, men även om vikten av att arbeta med ett genusperspektiv i planeringen.

1.1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka ett samtida delaktighetsprojekt inom stadsutveckling, för att på så vis bidra till diskussionen om möjligheter till delaktighet och inflytande över det offentliga rummet. Ett vidare syfte är att bidra till diskussionen om behovet av genusperspektiv inom stadsplanering.

1.1.3 Frågeställningar

Jag har utgått ifrån tre olika frågeställningar, varav de två första är direkt kopplade till min fallstudie om Aktivitetsytan. Dessa två frågeställningar är:

1. Hur såg delaktighetsprocessen bakom Aktivitetsytan i Rosengård ut? Vilka intentioner hade Malmö stad med att initiera detta delaktighetsprojekt?
2. Varför valde Malmö stad att ha ett genusperspektiv på Aktivitetsytan och vad finns det för koppling mellan genusperspektiv och deltagande i det offentliga rummet?

För att sätta Aktivitetsytan i en större kontext har jag valt även kortfattat studerat Stapelbäddsparken i Malmö, eftersom även denna plats är skapad i delaktighet med framtida brukare. Detta har jag gjort för att kunna relatera Aktivitetsytan till ett föregående arbete och på så sätt fördjupa uppsatsens diskussion om delaktighet i skapandet av offentliga rum. Min tredje frågeställning, som berör detta är:

3. Vid en jämförelse mellan Aktivitetsytan och Stapelbäddsparken, vad skiljer delaktigheten åt? Går det att se om Aktivitetsytan fortsatta utveckling genom att studera Stapelbäddsparkens utveckling?

1.1.4 Målgrupp

Målgruppen för uppsatsen är arkitekter och planerare inom stadsutveckling, som är intresserade av delaktighet och/eller genusperspektiv i skapandet av offentliga rum.

1.1.5 Avgränsningar

I fallstudien om Aktivitetsytan har fokus legat på själva arbetsprocessen bakom projektet. Aktivitetsytan är under byggnation under 2013, vilket i sig är en avgränsning för mitt arbete. Detta examensarbete är en explorativ studie, vilket har inneburit möjlighet till att följa upp oförutsedda riktningar, som har upptäckts under arbetets gång. Arbetet bygger på en fallstudie av arbetet med Aktivitetsytan i Rosengård, baserat på intervjuer av både kommunala tjänstemän och deltagande medborgare.

1.2 Metod

1.2.1 En explorativ ansats

Ett exempel på arbetets explorativa ansats är hur jag genom mina intervjuer med Julia Magnusson och Moa Björnson, från Rosengårds stadsdelsförvaltning respektive Miljöförvaltningen, fick möjligheten att närvara under en workshop om att skapa ett fysiskt avtryck på Aktivitetsytan.

Under workshopen träffade jag Amine Mehmedi, en utav tjejerna som deltagit i arbetet med Aktivitetsytan. Kontakten med Amine ledde till att hon ställde upp på en intervju vid ett senare tillfälle, vilket berikade uppsatsen med perspektivet från en deltagare.

Workshopen kom också att fungera som ett illustrerande exempel i uppsatsen, på hur gestaltungsprocessen runt Aktivitetsytan fungerat rent praktiskt, fast i mindre format och under kortare tid. Workshopen gav mig även möjlighet till mer informella samtal mellan mig och de deltagande ungdomarna och ungdomsledarna, som ökade min förståelse för arbetsprocessen, även om samtalen inte direkt kom att påverka uppsatsens innehåll.

1.2.2 Kvalitativ fallstudie som metod

Sharon B. Merriam (1994) definierar i boken *Fallstudien som forskningsmetod*, den kvalitativa fallstudien ”som en intensiv, helhetsinriktad beskrivning och analys av en enda enhet eller företeelse” (Merriam, 1994, s. 29). Enligt Merriam riktar sig den kvalitativa fallstudien ”på insikt, upptäckt och tolkning [snarare] än hypotesprövning.” Merriam menar vidare att kvalitativa metoder fokuserar på process, förståelse och tolkning, snarare än att vara experimentell (Merriam, 1994, s. 35).

Min fallstudie om arbetsprocessen bakom Aktivitetsytan i Rosengård, bör läsas mot denna bakgrund, då uppsatsen inte beskriver en allmängiltig - utan en högst specifik - deltagandeprocess. Däremot kan de upptäckter och insikter, som framkommer under fallstudien och som diskuteras i uppsatsen avslutande del, komma att berika läsarens generella förståelse för deltagandeprocesser.

En nackdel med fallstudien som metod är att den inte säger någonting om huruvida företeelsen man har studerat är vanligt förekommande, eller applicerbar utanför sin egen kontext. Däremot fungerar fallstudier väl för att exemplifiera och utveckla metoder och begrepp, samt ge mer generell kunskap om processer (Wallén, 1996, 115).

Till skillnad från experiment med mer naturvetenskaplig karaktär, ingår inga specifika metoder för analys och insamling av material, för att en fallstudie ska kunna kallas för en

fallstudie. Däremot är vissa metoder mer vanliga än andra (Merriam, 1994, s. 24). Jag valde att främst basera min fallstudie på intervjuer, som är en vanligt förekommande kvalitativ metod. Alla fyra intervjuer som tillhör fallstudien runt Aktivitetsytan har skett genom personliga möten, medan den intervju som tillhör avsnittet om Stapelbäddsparken var en telefonintervju.

1.3 Intervjuteknik

Fallstudien av Aktivitetsytans delaktighetsprocess är baserad på kvalitativa intervjuer av semistrukturerad karaktär. Jan Trost (1997) beskriver den semistrukturerade intervjutekniken - som han valt att kalla delvis strukturerad – med dessa ord:

I en delvis strukturerad intervju vill man ha viss information från alla respondenter. Dessa intervjuer styrs av ett antal frågor eller frågeställningar som ska utforskas, men varken ordalydelse eller ordningsföljd bestäms i förväg. Detta slags intervju gör det möjligt för forskaren att svara an på situationen som den utvecklas, på respondentens bild av världen och på nya idéer som dyker upp.

(Trost, 1997, s. 88)

Med andra ord gör den semistrukturerade intervjutekniken det möjligt för ett samspel att utvecklas mellan den intervjuade och den som intervjuar. Genom att svara an på den situation som skapas, blir den som intervjuar inte enbart passiv åhörare, utan medskapare av själva intervjun. Även om jag till varje intervju hade förberett frågor, anpassades ordningsföljden och följdfrågor efter den intervjuades tidigare resonemang. Intervjutekniken höll därmed en låg standardisering (Trost, 1997, s. 19).

1.3.1 Transkribering av intervjuer

De fyra intervjuerna har jag gjort via personliga möten, som spelats in och sedan transkriberats. Vid transkriberingen har jag valt att ta bort utfyllnads-ljud och -ord. Jag har även valt att korrigera omvänd ordföljd, för att förtydliga budskapet från intervjupersonen, som annars kan bli skymt.

Telefonintervjun med Ewa Sundström spelades inte in, utan hennes uttalanden är baserade på mina minnesanteckningar.

1.4 Metodkritik

Trost beskriver kvalitativa intervjuer som enkla frågor, som får komplexa, innehållsrika svar. Detta innebär ett omfattande material att sedan hitta åsikter och mönster ur (Trost, 1997, s. 7). Det omfångsrika materialet jag fick, har liksom min explorativa ansats, inneburet både en möjlighet till fortsatt nyfikenhet under arbetets gång, men även en viss svårighet i att hålla ihop det komplexa nätverk av röda trådar som innefattades i fallstudien, vilket kan sättas emot valet av metod.

1.5 Intervjupersoner

Intervjupersonerna har alla varit inblandade i arbetet med Aktivitetsytan, om än på olika sätt. Julia Magnusson från Rosengårds stadsdelsförvaltning, arbetade närmast tjejerna som deltog i arbetet under sommaren 2011 och kunde på så vis ge en inblick i hur samarbetet gick till mellan kommunen och deltagarna.

Moa Björnson var ansvarig processledare för projektets paraplyprojekt Hållbar Stadsdel: Fokus Rosengård, och gav en förståelse för Aktivitetsytans relation till andra delaktighetsarbeten i Rosengård. Anders Dahlbäck från Gatukontoret, var ansvarig landskapsarkitekt för gestaltningen av Aktivitetsytan och bidrog med sitt perspektiv om hur det är att arbeta med delaktighet i gestaltungsfasen. Jag har även intervjuat Amine Mehmedi, en av tjejerna som deltog i arbetet under sommaren 2011. Intervjun med Amine illustrerar projektet ur en deltagares perspektiv.

Till uppsatsens avsnitt om Stapelbäddsparken har jag intervjuat Ewa Sundström, landskapsarkitekt på Gatukontoret, eftersom hon var ansvarig projektledare för detta projekt.

Betydelsen av att ha träffat intervjupersonerna innan själva intervjun blir av, bör här få en kommentar. Genom workshopen träffade jag både Anders Dahlbäck och Amine Mehmedi innan mina intervjuer med dem. I fallet med Anders gjorde detta att jag fick en bättre förkunskap om gestaltningen av ytan och därmed var jag bättre förberedd i mina frågor. I fallet med Amine, som intervjuades i rollen som privatperson och inte som tjänsteman, kan man anta att vårt första möte under workshopen gjorde det lättare för henne att ta sig tid till att låta sig intervjuas.

Julia

Moa

Anders

Amine

FAKTARUTA : INTERVJUPERSONER

Julia Magnusson – projektsekreterare för sommarjobbprojektet *Ung i Sommar 2011*, Rosengårds stadsdelsförvaltning. Utbildad vid Stadsbyggnad, Stadsutveckling och planering på Malmö Högskola, kandidatexamen i Byggd Miljö inriktning planering.

Moa Björnson – utbildad kaospilot och anställd som processledare för Hållbar Stadsdel: Rosengård Miljöförvaltningen Malmö Stad

Anders Dahlbäck – landskapsarkitekt vid Malmö Gatukontor och ansvarig landskapsarkitekt för Aktivitetsytan samt projektledare för de fysiska delarna av Rosengårdsstråket.

Eva Sundström – landskapsarkitekt vid Malmö Gatukontor och kommunens projektledare för Stapelbäddsparken.

Amine Mehmedi – gymnasieelev, boende i Rosengård och deltagare i arbetet med Aktivitetsytan under *Ung i sommar 2011*. Även medlem i gruppen *Engagerad i Malmö, EiM*, som kommer att presenteras närmre i uppsatsen.

1.6 Begreppsförklaring

Aktivitetsyta

Det saknas en enhetlig definition för vad en aktivitetsyta är. Generellt sett är det en plats som möjliggör för fysisk, social och kulturell aktivitet. Malmö stad valde att kalla platsen aktivitetsyta för att undvika associationer till de mer standardiserade spontanidrottsplatserna – ett begrepp som förekom i de tidiga diskussionerna runt platsen. Enligt Malmö stads hemsida kan en spontanidrottsplats definieras som en yta som har belagts av konstmaterial (konstgräs eller gummiastfalt) och har fast utrustning för t.ex. bollsport och i vissa fall har sarg (Malmö stad 1 & 2, 2013).

Delaktighet och delaktighetsprocesser

I uppsatsen använder jag ofta begreppet delaktighet eller delaktighetsprocess. Jag har inte kunnat finna någon generell definition av delaktighet. Under min teori-inläsning har jag dock tyckt mig finna att delaktighet syftar på att medborgare i olika hög grad tillåts vara delaktiga i beslut. Det övergripande ansvaret för beslutsfattandet ligger annars vanligen på förtroendevalda och/eller yrkesverksamma. Denna definition grundar jag på Sherry Arnsteins delaktighetsstege (1996) samt Sveriges Kommuner och Landstings delaktighetstrappa (2009), som båda redogörs närmare i uppsatsens teoridel. Det är dock redan här intressant att notera hur SKL väljer att skilja begreppet delaktighet i från begreppet dialog.

En viktig del är kommunens ansvar att säkerställa att planeringsprocessen blir demokratisk, det vill säga att delaktighet, dialog och möjlighet att påverka främjas.
(SKL 2, 2010, s. 2)

Empowerment

Begreppet *empowerment* kom upp under min intervju med Moa Björnson och förekom även i flera av de vetenskapliga artiklar som jag refererar till i uppsatsens teoridel. Även om jag valt att själv inte fördjupa mig i begreppet, så kan en definition vara på sin plats, inte minst eftersom det är ett engelskt låneord. Enligt Nationalencyklopedin kan *empowerment* översättas till ordet *egenmakt* och syftar på att beskriva hur individer får en ökad möjlighet att göra självständiga val och möjlighet att själva ta makten över sitt liv (Nationalencyklopedin 1, 2013).

Brukare

På ett par ställen i uppsatsen använder jag mig av begreppet brukare. Tim Delshammar (2005) skriver i sin doktorsavhandling att det saknas en enhetlig definition av begreppet brukare. Delshammar refererar till Höök (2000) och Hoff (1993) i sitt resonemang där han menar att en brukare är ett mellanting av begreppen konsument och klient. Till skillnad från konsumenten som är självständig i sina val och därmed kan välja vem som är producent av de varor eller tjänster hen konsumerar, är klienten beroende av förvaltning. Någonstans däremellan finner man alltså brukaren (Delshammar, 2005, s. 55).

Social hållbar stadsutveckling

Eftersom delaktighet ofta förekommer i stadsutvecklingsprojekt som syftar till att förstärka den sociala hållbarheten, finner jag det lämpligt att även kommentera detta begrepp. Hållbar utveckling lanserades i Brundtlandrapporten (1987) och nyckelorden inom stadsutvecklingsfrågor har sedan dess varit social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet (Nationalencyklopedin 2, 2013). Forskning visar att social hållbarhet ibland beskrivs väldigt smalt, ibland väldigt generellt, vilket gör en enhetlig definition omöjlig att finna (Boverket, 2010, s. 20).

I Boverkets skrift *Social hållbar stadsutveckling* (2010) beskrivs social hållbar stadsutveckling både som en process och ett tillstånd. Det kan ses som en process, eftersom det formar sociala villkor för framtida generationer. Lika så kan det ses som ett tillstånd, eftersom det handlar om faktiska konsekvenser för det sociala livet i dag.

I skriften går att läsa att ”En socialt hållbar stadsutveckling bör kännetecknas av sådant som att hänsyn tas till olika gruppers behov, att förutsättningar för människors möten förbättras och att jämställdhet mellan kvinnor och män främjas” (Boverket, 2010, s. 21). Detta citat om social hållbar stadsutveckling, relaterar därmed även till användningen av genusperspektiv i planeringen.

Genusperspektiv

Genusperspektiv är ett begrepp med grund i genusvetenskapen. Att använda sig av ett genusperspektiv definierar Nationella sekretariatet för genusforskning som ”att man analyserar företeelser, förhållanden och processer i samhället/.../ utifrån ett perspektiv som tar hänsyn till att relationer mellan kön kan inverka även i till synes könsneutrala sammanhang” (Nationella sekretariatet för genusforskning, 2013).

1.7 Disposition

Uppsatsen består av 7 delar, där den första delen är inledningen. I del 2 redogör jag för mina teoretiska utgångspunkter, om delaktighet liksom om genusperspektiv i planeringen. Jag berör även till viss del teorier om makt, territorialitet och rumslig kontroll över det offentliga rummet, vilket jag återkommer till i uppsatsens analyser och slutsatser.

Del 3 består av min fallstudie av arbetsprocessen bakom Aktivitetsytan i Rosengård. Här behandlas bakgrunden till varför det från första början blev ett delaktighetsprojekt, vilka kommunens olika intentioner var och vad för effekter arbetet fick.

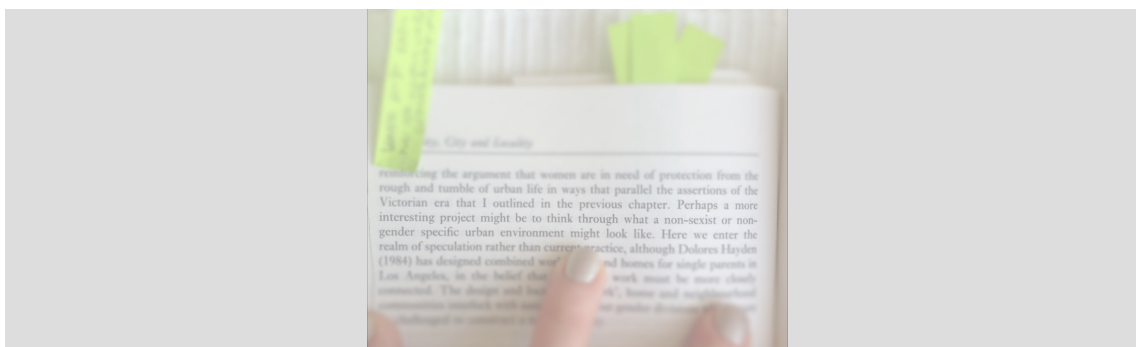
För att relatera Aktivitetsytan till ett tidigare delaktighetsprojekt i Malmö, följer sedan del 4 om Stapelbäddsparken i Västra hamnen. Stapelbäddsparkens tillblivelse redogörs kortfattat för utifrån litteraturstudier samt en intervju. Denna del ligger till grund för min jämförelse av de båda projekten, som presenteras i del 5.

I del 5 presenterar jag min analys och mina slutsatser, baserade på min fallstudie. Del 5 avser att besvara uppsatsens tre frågeställningar.

I del 6 för jag en diskussion om det går att identifiera en möjlig och önskvärd metod för delaktighet i planeringen av offentliga rum, baserat på de två olika projekten. Jag diskuterar även fenomenet att kommunen har initierat delaktighet runt Aktivitetsytan genom anställning av medborgare.

Del 7 består av reflektioner som jag fått under arbetets gång. De berör vad den det i förlängingen innebär för vår syn på det offentliga rummet, i fall den samtida stadsplaneringen i högre grad än tidigare har en ambition av att involvera medborgare i skapandet av det offentliga rummet.

2. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

I denna teoretiska del av uppsatsen redogöra jag först för tidigare forskning om delaktighet i planeringen. Jag tar upp tankemodeller om vilka olika nivåer av delaktighet som finns, samt hur synen på delaktighet har varierat över tid. Sedan följer en redogörelse av Chalmers Tekniska Högskolas forskningsprojekt *Mellanplats*, som pågick i Göteborg under 2011-2013. Jag redogör för *Mellanplats* forskning och slutsatser, för att med detta exempel förstärka relevansen av min fallstudie och min efterföljande diskussion.

Efter att ha redogjort för teori om delaktighet, redogör jag för teori om genusperspektiv i planeringen och hur detta relaterar till frågor om fördelningen av resurser i samhället, liksom om makt. Då analyser av makt är starkt kopplad till genusperspektivet, är det i detta sammanhang relevant att även belysa kopplingen mellan plats och maktrelationer mellan olika grupper, även om studiet av plats och makt inte är uppsatsens huvudsakliga utgångspunkt. Jag kommer därför använda mig av en del litteratur som berör ämnet, så som *Gender, Identity and Place* av den feministiska kulturgeografen Linda McDowell (1999), liksom arkitekten Mattias Kärrholms (2004) doktorsavhandling *Arkitekturens territorialitet- till en diskussion om territoriell makt och gestaltning i stadens offentliga rum*.

Teoriavsnittet avslutas med att redogöra för hur Marc Francis använder sig av begreppet *kontroll* i relation till upplevd platskvalitet. Jag redogör Francis teorier för att återknyta till dessa i uppsatsens avslutande reflektioner om huruvida delaktighet kan innebära en förändrad syn på de offentliga rummen.

2.1 Kommentarer till litteraturen

Litteraturen om delaktighet från medborgare i stadsutvecklingsprojekt är främst baserad på böcker av Patsy Healy (2010), professor emeritus vid Newcastle University. Healy har stor erfarenhet av att studera planeringsprojekt med betoning på samarbete och delaktighet. För att återge synen på delaktighet i stadsutveckling inom Sverige, har jag kompletterat med dokument från Sveriges Kommuner och Landsting, SKL (2009 & 2010).

Som kritik till mina källor kan sägas att Healy tar upp mer storskaliga planeringsprojekt, medan min fallstudie är baserad på undersökandet av delaktighet från brukare på en plats i mindre skala. (Om än i ett större delaktighetsarbete, *Hållbar stadsdel: fokus Rosengård*, där dialog har varit främsta verktyget.) Det bör även nämnas att SKL har ett fokus på dialog och skriver om delaktighet främst inom den politiska sfären och inte enbart inom planeringsvärlden.

Att använda sig av ett genusperspektiv i stadsplanering är ett förhållandevis nytt angreppssätt (Larsson, 2008, s. 14), vilket har påverkat vilka källor jag har haft tillgång till. Hittills har forskning om genusperspektiv i stadsplaneringen främst gjorts av kulturgeografer, som primärt har fokuserat på trygghetsaspekter, liksom män och kvinnors olika resvanor. Även om källorna inte direkt berör genusperspektivet i skapandet av ett enskilt offentligt rum, så belyser de trots allt behovet av att använda sig av ett genusperspektiv generellt i planeringen, eftersom det uppmärksammar vilka grupper vi egentligen planerar för när vi bygger stad. Därför anser jag att källorna är relevanta för mitt uppsatsämne, trots sin skillnad i skala och exempel på projekt.

Det bör även nämnas att jag har använt mig av skriftliga plandokument från Malmö stad till uppsatsens empiriska fallstudie. För att förstå bakgrunden till Aktivitetsytan i Rosengård har jag använt mig av plandokument så som *Rosengårdsstråket*, *Aktivitetsytan* liksom av *Områdesprogrammet för Herrgården*, alla utgivna av Malmö stad.

Till avsnittet om Stapelbäddsparken har jag förutom min intervju med Ewa Sundström, använt mig av Moviums rapport *Ungdomar utvecklar det offentliga rummet – exemplet Stapelbäddsparken* (Göransson et al. 2006) samt Karolina Alvarssons examensarbete *Rum i förändring – en studie av Stapelbäddsparken sedd ur ett genusperspektiv* (2008). Avsnittet om Stapelbäddsparken har till syfte att relatera Aktivitetsytan till ett tidigare delaktighetsprojekt runt ett offentligt rum, men gör inte anspråk på att ge en heltäckande bild av processens exakta förlopp och delmoment.

2.2 Delaktighet i planeringen

I boken *Making better places - the planning project in the twenty-first century* beskriver Patsy Healy (2010) ett flertal samtida, storskaliga planeringsprojekt, som på olika sätt har haft en social agenda.

I förordet till boken efterfrågar Healy en planering som tar utgångspunkt i att vara ett socialt projekt. På så vis kan vi utveckla bättre och mer hållbara platser, som gagnar fler och än några få (Healy, 2010, s. x).

Motiven bakom att involvera medborgare i planeringen har enligt Healy, förändrats genom åren. Tidigare sågs medborgardelaktighet (fr.o.m. 1960-talet och starten för den kommunikativa planeringen) som ett ideologiskt åtagande, där det fanns en önskan om att stärka planeringens demokratiska grund. Numera ses deltagandet även som ett sätt att utöka den kunskapsbas varifrån planeringen tar sin grund (Healy, 2010, s. 202).

Enligt Healy uttrycker allt fler människor en önskan om att förhöja kvaliteten på de platser där de bor. Healy ser därmed en anledning till en större politisk uppmärksamhet runt just platskvalitet. Denna uppmärksamhet kräver medveten reflektion över vilka kvaliteter och vilka grupperns önskemål som prioriteras framför andras, eftersom denna prioritering kan ge stora politiska effekter. I vilken utsträckning som olika samhällen har kapacitet att respondera på invånarnas engagemang för sin omgivning, kommer därför bli en stor utmaning för planeringen och politiken, enligt Healy.

Healy tar även upp hur de fallstudier som hon gjort visar på att planeraren, med sin expertkunskap, visat sig vara en värdefull resurs i delaktighetsprojekt. Planerarna har inte enbart bidragit med sin yrkeskunskap utan även fungerat som värnare av planeringsprojektens ursprungliga ambition. De har dessutom lyckats att behålla uppmärksamhet åt de kollektiva värdena i projekten (Healy, 2010, s. 200). Planerarens uppgift i delaktighetsprojekt blir därmed att kunna väga mellan olika behov och se till samhällets bästa, både ur dagens och framtidens behov.

Därför menar Healy att planerarens roll bör vara att ta ett pluralistiskt perspektiv på projekten. Det vill säga, planeraren bör vara vaksam på de moraliska och etiska dimensioner som finns inom planeringsprojekt och inte enbart lyssna på en enda dominerande röst (Healy, 2010, s. 201).

Avslutningsvis analyserar Healy om det är möjligt att utarbeta en metod för delaktighet i planeringsprojekt. Healy argumenterar både för och emot, då hon anser att en utarbetad metod kan riskera att fixera en process och därmed bli kontraproduktiv, eftersom processen måste kunna vara flexibel, då det aldrig går att förutse resultatet av delaktighetsprocesser. I uppsatsens diskussion kommer jag återkomma till detta resonemang, kopplat till min fallstudie om Aktivitetsytan.

2.2.2 Mellanplats – ett samtida forskningsprojekt

Ett exempel på ett samtida projekt med medborgardeltagande i en mindre planeringsskala, är forskningsprojektet *Mellanplats*. *Mellanplats* var ett tvärvetenskapligt projekt, som pågick i Göteborg under 2011-2013. Projektledare Jenny Stenberg, forskare i arkitektur vid Chalmers Tekniska Högskola, redogör i flertalet vetenskapliga artiklar om *Mellanplats* utgångspunkter och slutsatser (Stenberg 2012, Stenberg & Fryk, 2012 & Stenberg et al, 2012).

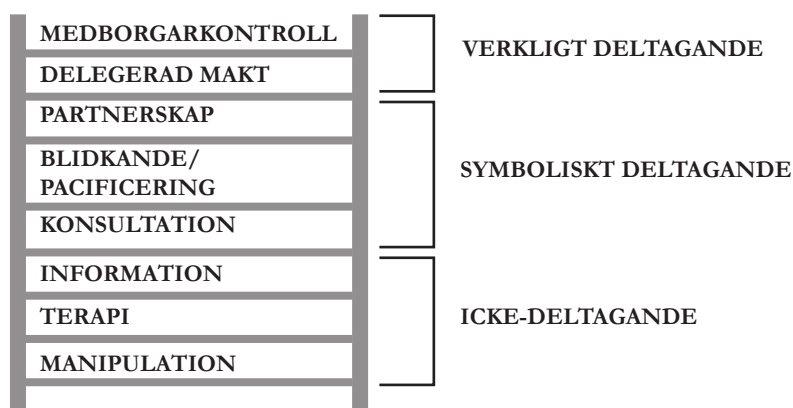
Mellanplats handlade om inbjudet deltagande i stadsplaneringen och var lokaliserat i Hammarkullen, ett miljonprogramsområde i utkanten av Göteborg. I projektet arbetade man t.ex. med workshops kring gestaltning av en park, Hammarparken, tillsammans med skolbarn, samt ritade ett café, genom workshops med kvinnor i Hammarkullen, som samtidigt gick en kurs i att driva cateringfirma, via Arbetsförmedlingen (Stenberg et al, 2012, s. 6 & s. 10).

Enligt forskarna har man i de kommunala processer som rör stadsplanering ännu inte dragit fördel av det intresse för medborgardeltagande, som finns hos både kommun och medborgare. Detta anser forskarna vara ett stort misstag, som menar att delaktighet i arkitektur- och planeringsfrågor både kan fungera som en metod för empowerment (ökad egenmakt), liksom kan öka kvaliteten på våra städer och göra de mer anpassade efter människans behov.

Genom ett fokus på *empowerment* (ökad egenmakt) i planeringen kan att de boende blir medaktörer i den urbana utvecklingen och förvaltningen och därmed snarare producenter än enbart konsumenter av det urbana landskapet. På så sätt tar man till vara på den outnyttjade energi som finns hos de boende, samtidigt som ny kraft skapas (Stenberg & Fryk, 2012 s. 3).

Mellanplats utgångspunkt var därför att *empowerment* är av stort värde i planering och förvaltning av lokalsamhällen. De boende sågs som nyckelpersoner i detta projekt, vars mål har varit att utveckla staden till det bättre. Mellanplatsprojektet innehöll åtgärder som ökade de inbjudna deltagarnas egenmakt. Detta gav resultatet att både medborgarna och de deltagande forskarna ökade sin allmänna förmåga till att bidra till både fysisk och social förändring (Stenberg et al, 2012, s. 2 & Stenberg & Fryk, 2012, s. 3284).

2.2.3 Sherry Arnsteins delaktighetsstege

Figur 1. Sherry Arnsteins delaktighetsstege (1969)

I diskussionen om medborgarinflytande i planeringen refereras det ofta till Sherry R. Arnsteins berömda artikel *A ladder of citizen participation* från 1969 (Boverket, 2010, s. 14). I artikeln presenterar Arnstein, vad hon kallar för en ny typologi för att förstå i vilken utsträckning delaktighet erbjuds inom planeringen. Arnsteins ursprungliga tanke med modellen var att den skulle vara provokativ och skapa debatt (Arnstein, 1969, s. 216).

Arnsteins stege består av åtta olika nivåer av delaktighet, där de två nedersta stegen är exempel på icke-deltagande, de tre nästkommande stegen är vad Arnstein kallar symboliskt deltagande och de tre översta stegen kallas verkligt deltagande. Med andra ord antas delaktigheten vara mer positiv desto högre upp på stegen det befinner sig. I översättning från Boverket (2010, s. 15) är de åtta nivåerna i stigande ordning:

1. Manipulation 2. Terapi 3. Information 4. Konsultation 5. Blidkande/Pacifisering 6. Partnerskap 7. Delegerad makt 8. Medborgarkontroll

De åtta olika nivåerna beskrivs närmre på följande sätt, nerifrån och upp:

Steg 1 Manipulation och Steg 2 Terapi (icke-deltagande)

Dessa steg är exempel på icke-deltagande, där deltagarna involveras i aktiviteter med syfte att övertygas om att ändra åsikt, snarare än att få inflytande.

Steg 3 Information och Steg 4 Konsultation (symboliskt deltagande)

På dessa två snarlika steg får deltagarna ett forum att göra sin röst hörd i, men det är inte garanterat att deras synpunkter tas till vara. Informationen sker genom envägskommunikation, från tjänstemän till medborgare, där feedback eller förhandling inte är möjlig och deltagandet blir därmed begränsat. Att informera medborgarna om deras rättigheter, skyldigheter och möjligheter är dock ett viktigt första steg mot rättmätigt deltagande i från medborgarna.

Steg 5 Blidkande/ Pacifisering (symboliskt deltagande)

Även steg 5 tillhör vad Arnstein kallar symboliskt deltagande. Till skillnad från steg 3-4, hörsammas deltagarnas råd och synpunkter, men medborgarna står fortfarande utanför själva beslutsfattandet. Därför kan man, enligt Arnstein, inte garantera att det sker ett verkligt deltagande från medborgare.

Steg 6 Partnerskap (verkligt deltagande)

Istället är det först på steg 6 som medborgarna får vara med i den beslutsfattandeprocessen. Deltagarna och makthavarna delar på ansvaret för planering och beslutsfattande genom förhandling och byteshandel. Därmed har det skett en omfördelning av makten, vilket ger följden att Arnstein kallar steg 6 för verkligt deltagande, istället för symboliskt deltagande.

Steg 7 Delegerad makt (verkligt deltagande)

På stegens sjunde steg har både medborgare och politiker en lika stark beslutsfattande position t.ex. genom att medborgarna ingår i styrelser.

Steg 8 Medborgarkontroll (verkligt deltagande)

På det översta steget har medborgarna majoritet i beslutsprocessen. Som exempel nämner Arnstein att medborgarna bildar en lokal demokratisk styrelse, så att de själva fått rätt att styra över en institution (exempelvis en skola) genom policys och ledningsbeslut. Arnstein medger själv att en kritik mot medborgarkontroll är att denna organisationsform är mindre

effektivt än mer traditionella beslutsfattande organisationer. Medborgarkontroll över olika institutioner i samhället kan även leda till grupperingar i samhället och därmed risk för negativ segregation.

Även om Sherry Arnsteins delaktighetsstege har flera år på nacken, är den fortfarande en användbar tankemodell. Arnstein skriver själv att stegen är en förenkling av verkligheten, men att den tar upp något som många ditintills hade missat – att det finns viktiga skillnader i grad av delaktighet, något som än i dag är relevant att reflektera kring.

2.2.4 Kritik mot Arnsteins steg

I boken *Framtiden är redan här* (2013), som tillhör forskningsprojektet *Mellanplats*, skriver ett antal forskare om Arnsteins steg som tankemodell. Dels skriver kulturgeografen Emma Corkhill om kritik mot tankemodellen, dels skriver landskapsarkitekten Pål Castell om hur stegen legat till grund för Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) delaktighetstrappa och om vad som skiljer dessa två modeller åt.

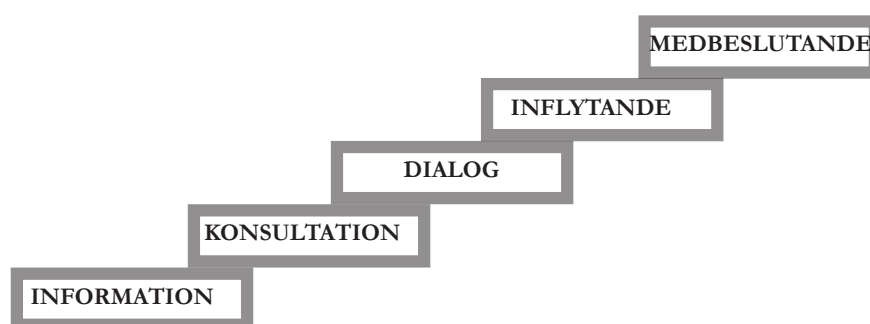
I kritiken mot Arnsteins steg hänvisar Corkhill till Connor (1988) och Fung (2006) som menar att modellen tar sin utgångspunkt ur en normativ värdering, där det förutsätts att ju högre upp på stegen man befinner sig desto bättre. Connor och Fung hävdar istället att resultat av ökad medborgarmakt genom historien inte alltid har varit positivt. De ser främst medborgardelaktighet som ett komplement till den representativa demokratin, snarare än en systemnivå att uppnå (Corkhill i Stenberg et al 4, 2013, s. 42).

Corkhill tar även upp Fungs kritik mot medborgardelaktighet som demokratisk metod, då det finns en problematik kring vilka det är som deltar och hur detta påverkar utfallet av delaktigheten. Fung föreslår att man ska fråga sig om de som deltar verkligen är en representativ grupp att företräda allmänheten eller den specifika målgrupp som man efterfrågar. Man bör även ta hänsyn till i fall det finns intressen och perspektiv som har exkluderats genom det sätt som man har bjudit in på (Corkhill i Stenberg et al 4, 2013, s. 43-44).

2.2.5 Sveriges Kommuner och Landstings delaktighetstrappa

I samma bok jämför Pål Castell, forskare vid Arkitekturinstitutionen på Chalmers Tekniska Högskola, Arnsteins delaktighetsstege med SKL:s delaktighetstrappa, som de utarbetat med Arnsteins steg som förebild.

I SKL:s trappa har de tre nedersta stegen från Arnsteins steg försvunnit, eftersom de inte representerar en legitim nivå på delaktighet. Istället har trappan fem steg och är i stigande ordning: 1. Information 2. Konsultation, 3. Dialog 4. Inflytande/Delaktighet/Samarbete och 5. Medbestämmande.

Figur 2. Sveriges Kommuner och Landstings delaktighetstrappa

Castell skriver att båda modellerna är exempel på progressivt tänkande, där det finns en förutsatt riktning att sträva efter – uppåt respektive snett uppåt höger (Se Figur 1 respektive Figur 2) Medan Arnstein gör en tydlig ideologisk poäng av en strävan uppåt, beskriver istället SKL sina fem steg som fem likvärdiga strategier att välja mellan (Castell i Stenberg et al 4, 2013, s. 38).

Delaktighetstrappans två första steg, innebär samma form av delaktighet som Arnsteins motsvarande två steg med samma namn, Information och Konsultation, men därefter skiljer sig de båda modellernas olika steg åt. SKL definierar Konsultation som en dialogform, men där alternativen redan är satta av de styrande. Det nästkommande steget, Dialog, är därmed en mer öppen form av dialog, där möjligheten till inflytande är större än vid konsultation.

Det fjärde steget har haft olika namn i olika återgivningar, Inflytande, Delaktighet eller Samarbete. Enligt SKL innebär steg 4 att man låter medborgarna vara med i en längre planeringsprocess, från idéstadie till färdigt förslag. Samtidigt saknar deltagarna formellt

inflytande över de beslut som tas. Det är därför fortfarande upp till beslutsfattarna att ta hänsyn till deltagarnas idéer eller inte.

Trappans översta steg, Medbestämmande, stämmer enligt Castell mer in på Arnsteins beskrivning av Partnerskap, än på stegens två översta steg (Delegerad makt och Medborgarkontroll). Exempel på Medbestämmande enligt SKL är då medborgare ingår i styrelser eller får bestämma i vissa frågor rörande kommunala verksamheter – utan att ingå i ett politiskt parti.

Castell påpekar att Arnsteins steg om medborgardeltagande kom till i en annan tid och i en helt annan kontext än SKL:s delaktighetstrappa, vilket kan förklara skillnaderna i trappsteg och horisontellt respektive lodrätt läge. Enligt Castell saknas de översta pinnarna på Arnsteins steg i SKLs trappa, eftersom de utmanar den representativa demokratin nuvarande form. Detta eftersom Arnsteins två översta steg innebär en förskjutning av makt från demokratiskt förtroendevalda till enstaka medborgare. Denna maktförskjutning får att ifrågasätta, då det finns farhågor om huruvida makten verkligen skulle komma att användas på ett mer demokratiskt sätt i fall man låter medborgarna fatta beslut, istället för de förtroendevalda.

De två tankemodellerna har med andra ord två olika utgångspunkter, där Arnsteins steg uppmanar till att makten förflyttas från politiker till medborgare, medan SKLs trappa kan sägas vara mindre radikal:

Delaktighetstrappan fyller en viktig roll med att hjälpa kommuner att hitta former för medborgardeltagande som inte i grunden utmanar den rådande maktfördelningen. Den är mindre till stöd för den som hoppas på radikalare reformer.

(Castell i Stenberg et al 4, 2013, s. 40)

2. 3. *Genusvetenskap och genusperspektiv*

Genusvetenskap är en relativt ny akademisk disciplin, som tar sin utgångspunkt ur mångårig tvärvetenskaplig forskning inom humanistiska och samhällsvetenskapliga discipliner. En stor del av genusforskningen består av kritisk granskning av makt, där maktstrukturer i samhället studeras och synliggörs. Att genusvetenskapen i sig är också relativt ny, förklarar varför användningen av ett genusperspektiv i stadsplaneringen är relativt nytt (Nationella sekretariatet för genusforskning, 2013).

Som tidigare nämnt, innebär användandet av ett genusperspektiv att man i sina metoder och analyser tar sin utgångspunkt i att våra föreställningar om kön skapar och återskapar en ojämlik fördelning av resurser i vårt samhälle (Nationella sekretariatet för genusforskning, 2013). Denna ojämlika fördelning av resurser ligger till grund för begreppet *genussystem*, som myntades av historikern Yvonne Hirdman på 1980-talet.

Genussystem är ett samlingsbegrepp för hur vårt samhälle är uppbyggt runt ett särhållande mellan män och kvinnor (t.ex. att de förväntas välja olika yrken eller ha olika intressen) och att det finns en över- och underordning mellan könen, där män och deras erfarenheter ses som norm t.ex. inom stadsplaneringen. Vad som anses vara normalt är med andra ord oftast baserat på männens erfarenheter, medan kvinnornas erfarenheter, ofta omedvetet, negligeras.

Genom genussystemet skapas och vidmakthålls den ojämställdhet som råder mellan könen. Begreppet genussystem kan likställas med begreppet *patriarkat* och har inom akademiska diskurser vunnit mark, då det anses vara mer neutralt än patriarkat, som mer ofta används inom den feministiska diskursen (Larsson, 2008 s. 52-53 och Gemzöe, 2006 s. 80 & s. 93).

2.3.1 *Genusperspektivet i stadsplaneringen*

Ett exempel på genussystemet, eller patriarkatets, verkningar är hur den fysiska planeringens syfte och ambition att värna om allmänna intressen ofta beskrivs som könsneutral.

Könsneutral är då tänkt att tolkas som någonting positivt, men risken med en könsneutral (eller snarare könsblind) planering är att man utgår ifrån mäns erfarenheter, medan kvinnors erfarenheter förbises (Larsson, 2008, s. 51-52). Detta har till exempel uppmärksammat i forskning om män och kvinnors olika transportmöjligheter, där det t.ex. framkommit att planeringens fokus på bilism är baserad på mäns resevanor, medan kvinnor, som oftare än män reser kollektivt eller cyklar, har förbisetts (Andersson-Ek, 2009, s. 19).

Det kan tyckas motsägelsefullt att ett genusperspektiv i planeringen innebär att identifiera

skillnader i mäns och kvinnors erfarenheter, samtidigt som det just är ett särhållande mellan könen, som är det som vidmakthåller ojämställdheten i samhället. Skillnaden är dock att se mäns och kvinnors olika erfarenheter som någonting förändringsbart, istället för något statiskt och biologiskt.

Anita Larsson, professor emeritus i fysisk planering, poängterar vikten av att planerare är medvetna om hur de beskriver och analyserar planeringsförutsättningarna. Ett sätt att göra detta är att använda sig av begreppet erfarenhet istället för behov, eftersom begreppet erfarenhet pekar på en föränderlig process, medan behov associeras till biologiska skillnader som anses vara oföränderliga. Larsson skriver i sin bok *Jämställdhet nästa! – samhällsplanering ur ett genusperspektiv*:

Om man utgår i från dagens olikheter vad gäller kvinnor och män och beskriver dem som uttryck för skilda behov är det dessutom stor risk för att cementera den ojämställdhet som finns i dag. Risken minskar om vi istället använder ett begrepp som inrymmer förändringar och är processinriktat, istället för målinriktat som jämställdhet.

(Larsson, 2008, s. 47)

Larsson menar att det är viktigt att förstå en planerare inte är neutral, utan utför sina arbetsuppgifter färgat av sin egen människobild och sina egna värderingar. Dessa kommer att speglas i de omedvetna prioriteringar som planeraren gör. För att som planerare identifiera och bli medveten om vilka prioriteringar och vilka erfarenheter som tillgodoses inom ett projekt, kan att man med fördel kan använda sig av ett genusperspektiv, enligt Larsson.

Att använda sig av ett genusperspektiv innebär att man blir uppmärksam på de mekanismer, som gör att man prioriterar grupper som redan gynnas (Larsson i Friberg, 2005, s. 221-222). Ett sätt att förändra dessa omedvetna val, kan vara att införliva medborgarna i planeringsprocessen. Först då kan alla slags erfarenheter få lika värde i planeringsprocessen. När medborgarnas erfarenhet tillvaratas som kunskapsunderlag blir de blir därmed till subjekt snarare än objekt (Larsson, 2008, s. 73).

FAKTARUTA :

LAGSTIFTNING OM JÄMSTÄLLDHET I PLANERINGEN

Jämställdhetslagen antogs av riksdagen 1980 och har som övergripande mål att alla ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Därefter följer fyra delmål, varav delmålet ”Jämn fördelning av makt och inflytande i samhället – kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och forma villkoren för beslutsfattandet” är det mål som har stor betydelse ur demokratisk synpunkt kopplat till planering. Dessutom står det i PBL:s (plan- och bygglagen) inledande paragraf att planeringen ”syftar till att med beaktande av den enskilda människans frihet främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden”. Men en närmare definition för hur planering kan verka för jämställdhet ges inte (Larsson, 2008 s. 43).

2.3.2 Maktrelationer återspeglas i våra fysiska rum

I boken *Speglingar av rum – om könskodade platser och sammanhang* skriver ett antal forskare inom kulturgeografin, om staden ur ett genusperspektiv. Forskarna lyfter fram hur samhällets sociala maktstrukturer, genom medvetna eller omedvetna prioriteringar i stadsplaneringen, återspeglas i stadens fysiska utformning. Forskarna synliggör hur platser, arkitektur och planeringsinstrument sällan analyseras ur ett makt- eller genusperspektiv. Detta anser forskarna är ett problem, eftersom det är först när vi ser hur relationen mellan makt och rum är integrerat, som vi kan faktiskt se hur vi fördelar våra resurser (Friberg et al., 2005, s. 10).

Den byggda miljön har tillkommit genom mänskliga intentioner och en granskning avslöjar prioriteringar och föreställningar bakom tillblivelsen. Den rumsliga utformningen tas ofta för given, samtidigt som den byggda miljön förmedlar, konstruerar och reproducerar maktrelationer.

(Friberg et al., 2005, s. 10)

Att rummet är medaktör i konstruktionen av ojämlikhet, är något som även Gunnel Forsberg (2008) skriver om i *Genusforskning inom kulturgeografi*. Forsberg menar att analyser av rum bör utgå ifrån ett genusperspektiv, d.v.s. att rum skapar olika villkor för män och kvinnor. Forsberg poängterar dock att ojämlikhet både är ett socialt och rumsligt problem.

Hur platser skapas både genom sociala och rumsliga gränser är något som den feministiska kulurgeografen Linda McDowell (1999) beskrivit i sin bok *Gender, Identity and Place*.

McDowell relaterar skapandet av rum till maktrelationer mellan människor, eftersom platser kan upplevas som mer eller mindre exkluderande eller inkluderande:

Places are made through power relations, which construct the rules which define boundaries. These boundaries are both social and spatial – they define who belongs to a place and who may be excluded, as well as the location or site of the experience.

(McDowell, 1999, s. 4)

2.4 Territorialitet – rumslig kontroll genom användning

McDowells resonemang om hur platser både har rumsliga och sociala gränser, går att koppla till begreppet territorialitet, vilket arkitekten Mattias Kärrholms (2004) doktorsavhandling handlar om:

Territorialitet /.../ kan i sin vidaste bemärkelse beskrivas som makt med rummet som medium. /.../ Begreppet skulle alltså kunna användas som ett sätt att – via rumslig kontroll – belysa och tydliggöra förhållandet mellan användning och arkitektur.

(Kärrholm, 2004, s. 9)

Inom arkitekturteorin förekommer begreppet territorialitet på två olika sätt. Det ena sättet kopplar territorialitet som ett begrepp till ett mer eller mindre begränsat rum, där ett visst beteende eller en viss kultur förekommer. Det andra sättet använder begreppet territorialitet som en beskrivning av rumslig kontroll och tillgänglighet (t.ex. i diskussionen om privat och offentligt) (Kärrholm, 2004, s. 25).

Kärrholm anser att territorialitet som begrepp lämpar sig bättre för att diskutera makt och kontroll, än för att diskutera vad som *fysiskt* kännetecknar en plats. Däremot förekommer nästan alltid någon form av territorialitet på alla platser och själva territoriet kan, på olika sätt, ofta understödjas av den arkitektoniska gestaltningen. Detta eftersom vårt beteende mer eller mindre omedvetet påverkas av platserns territoriella indelning (Kärrholm, 2004, s. 9 & s. 78-79). Territorialitet är en maktutövning som direkt är kopplad till ett fysiskt avgränsat rum, snarare än en psykologiskt medveten intention:

Territorialitet är någonting effektivt och avläsbart i den byggda miljön, snarare än namnet på en psykologisk, social eller politisk avsikt eller intention. Territoriet är resultatet av en pågående maktutövning inom en viss rumslig avgränsning.

(Kärrholm, 2004, s. 80)

Här märks en koppling mellan definitionen av territorialitet och hur genusforskning hittills inom planeringen - genom analys av relationen makt och rum – har kunnat synliggöra omedvetna prioriteringar i stadsplaneringen, som gynnat män framför kvinnor.

2.4.1 Kontroll – att få påverka en plats

Enligt Kärnholms definition, kan territorialitet beskrivas som rumslig kontroll, där man syftar på förhållandet mellan en plats användning och dess arkitektur. Territorialitet är alltså en form av maktutövning genom rumslig kontroll. Begreppet kontroll används i positiv bemärkelse av Marc Francis (1989), för att beskriva hur en ökad kontroll från medborgarna i gestaltningen av offentliga rum, ger en ökad upplevelse av platskvalitet.

I *Control as a Dimension of Public-Space Quality* (1989) använder sig Francis, professor emeritus i landskapsarkitektur vid University of California, av Kevin Lynchs teorier om fem olika dimensioner av kontroll (presence, use, action, appropriation, modification, disposition), för att definiera begreppet så här:

Control is the ability of an individual or group to gain access to, utilize influence, gain ownership over, and attach meaning to a public place.

(Francis, 1989, s. 158)

Kontroll innebär med andra ord att medborgarna själva ska kunna påverka sitt användande och därmed sin upplevelse av en plats, vilket Francis identifierar som en viktig ingrediens i den upplevda platskvaliteten. Därför anser Francis att det borde forskas mer om kopplingen mellan upplevd platskvalitet och medborgarnas möjlighet till kontroll över hur de offentliga rummen användning och gestaltning (Francis, 1989, s. 156).

Francis menar att deltagande av potentiella brukare i en plats design- och förvaltningsprocess, är ett sätt att öka människors kontroll av en plats. Därmed ökar brukarnas uppfattning av platsen, som kvalitativ och givande - vilket är en viktig del av den mening som användarna tillskriver platsen (Francis, 1989, s. 147 & s. 166).

Liksom Healy (2010) påpekar även Francis vikten av att de medborgare, som involveras i utvecklingen av offentliga rum, består av en blandad grupp och att det sker i en öppen demokratisk process:

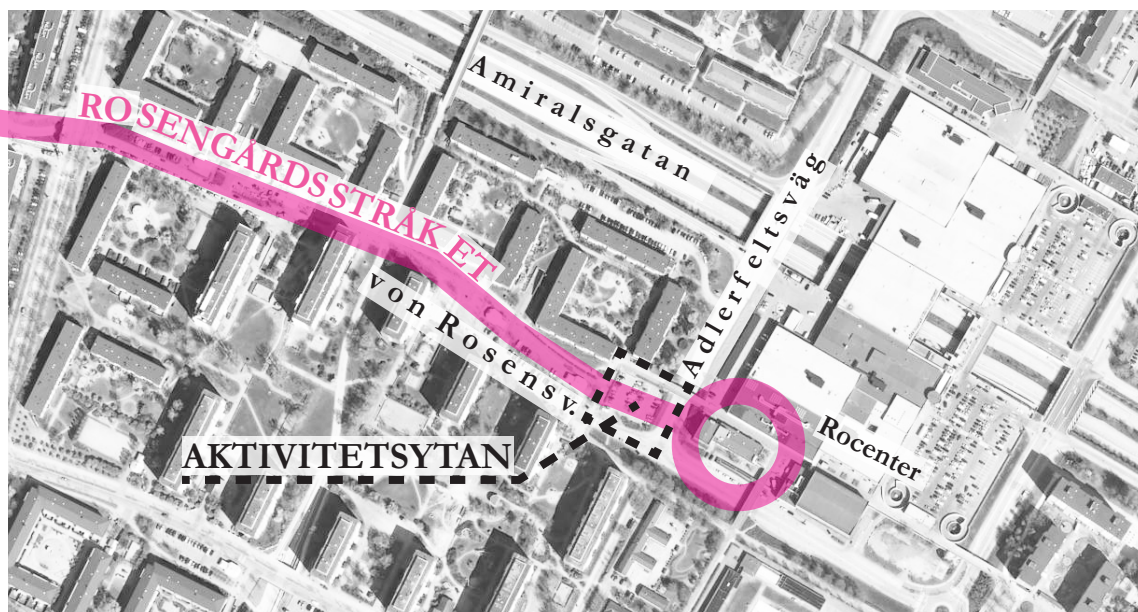
The process of making, managing and changing public places needs to be an open democratic process engaging the ideas and interests of diverse individuals and groups. It is imperative that the design and management of public space remain part of the public arena.

(Francis, 1989, s. 169)

Vidare menar Francis att när brukarna av en plats känner verklig eller symbolisk kontroll över en plats, ökar deras upplevda ägandeskap av platsen. Detta kan t.ex. visa sig i minskad skadegörelse och istället högre omsorg från brukarna att ta hand om platsen. Ägandeskap kan även fungera som en inbjudan till platsen, i fall platsen lyckas kommunicera att den är omtyckt och därmed omhändertagen (Francis, 1989, s. 158 & s. 169). Samtidigt kan ett symboliskt ägandeskap få negativa konsekvenser, då det kan resultera i att vissa brukargrupper känner sig exkluderade från att använda platsen, vilket kan relateras till territorialitets-begreppet.

Francis hävdar att de offentliga rummen är landskap för delaktighet. Genom människors handlingar kopplar vi värderingar till rummen. Våra känslor för de offentliga rummen, liksom våra handlingar i dem, gör oss alla direkt involverade i skapandet av vad vi gemensamt menar att det offentliga rummet ska ha för innebörd (Francis, 1989, s. 148).

2. FALLSTUDIEN: AKTIVITETSYTAN

Figur 4: Aktivitetsytan i relation till Rosengårdsstråket

Del 3 av uppsatsen inleds med att förklara hur Aktivitetsytan är en del av Rosengårdsstråket, vars syfte är att bättre knyta ihop Rosengård med de mer centrala delarna av Malmö. Arbetet med stråket tillhör det EU-finansierade paraplyprojektet *Hållbar stadsdel: Fokus Rosengård*, vars arbete genomsyrats av delaktighet från medborgarna i stadsomvandlingsprocessen. Genom att relatera Aktivitetsytan till Rosengårdsstråket, ges en bakgrund till varför Malmö stad valde att arbeta med unga tjejer i en deltagandeprocess i planeringen av Aktivitetsytan.

Därefter presenteras hur Aktivitetsytans arbetsprocess gått till, baserat på intervjuer med tjänstemän och en deltagare. Del 3 avslutas med en presentation av de framgångsfaktorer som identifierats under arbetet gång och som har framkommit under mina intervjuer.

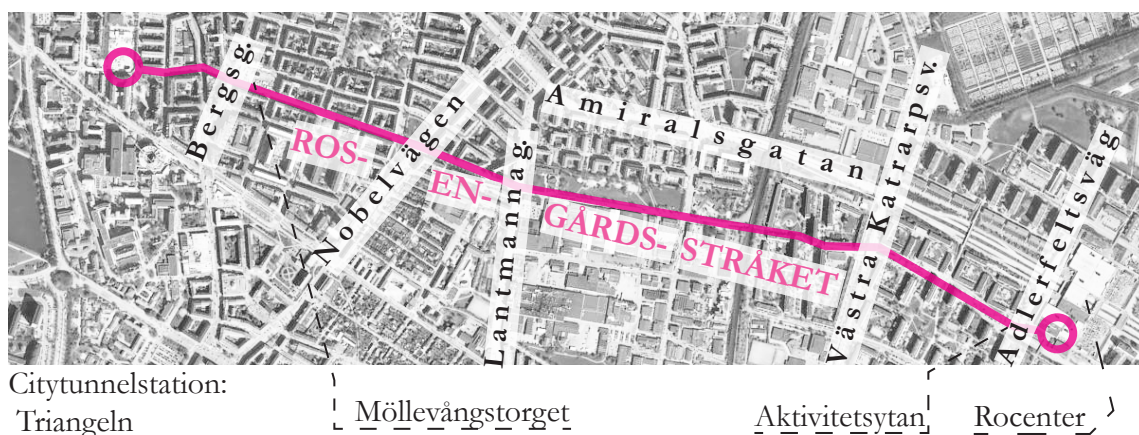
3.1 Hållbar stadsdel: Fokus Rosengård och Rosengårdsstråket

Inom Malmö stads EU-projekt *Hållbar stadsdel: Fokus Rosengård*, ingår delprojektet Rosengårdsstråket. Rosengårdsstråket är ett befintligt kommunikationsstråk, som löper mellan Möllevångstorget i väst och Rosengårds centrum öst. För att tydligare knyta ihop stadens delar, både fysiskt och mentalt, är stråket planerat för en upprustning. Tanken är att Rosengårdsstråket ska få en mer tydlig identitet och dessutom fungera som en attraktivitet i sig.

Figur 3: Aktivitetsytan
- ett delprojekt i Hållbar stadsdel

Till strategin hör att utforma nya mötesplatser längs med stråket. En av dessa mötesplatser är Aktivitetsytan, men där ingår även t.ex. det närliggande Örtagårdstorget (muntligen Magnusson, 2013 & Malmö stad 1, 2012).

Figur 5: Rosengårdsstråkets sträckning och målpunkter

3.1.2 Delaktighet och dialog i arbetet med Rosengårdsstråket

I utvecklingsprogrammet för Rosengårdsstråket poängteras vikten av delaktighet från berörda boende och verksamheter längs med stråket. Delaktigheten har bestått både av workshops med organiserade grupper och av dialogforum utomhus, t.ex. kopplat till evenemanget *Stadens Ljus: Rosengård*. Ur *Rosengårdsstråket - utvecklingsprogram*.

Syftet har varit att medvetandegöra och ge information om de insatser som skall göras, att ta del av brukarnas behov och önskemål och att skapa engagemang och öppna upp för vidare delaktighet under processens gång.

(Malmö stad 3, 2012, s. 14)

När det gäller mötesplatserna längs med stråket poängteras hur delaktighet i arbetsprocessen kan bidra till att brukarnas behov tillmötesgås, samt att delaktigheten kan leda till att brukarnas ägandeskap av platserna kan antas öka:

Genom att involvera och engagera brukare, eller potentiella brukargrupper kan de nya aktivitets- och mötesplatserna som anläggs bättre anpassas efter målgruppernas behov och intressen. Om vi når en viss delaktighet under projekterings- och anläggningsfasen, kan man också anta att ägarskapet av de nya platserna ökar. En stark delaktighet i processen att planera och anlägga de nya platserna är därför eftersträvansvärd.

(Malmö stad 3, 2012, s. 40)

Sammanfattningsvis kan man säga att det finns flera olika motiv till att involvera brukare i arbetsprocesserna. Dels vill kommunen informera om och förankra en arbetsprocess. Dels vill kommunen fånga upp brukarnas önskemål och behov. Dessutom önskar kommunen skapa ett engagemang och hoppas på att öka ett platsägandeskap hos brukarna.

Dessa motiv utgör bakgrunden till varför Malmö stad valt att planera för mötesplatser – just i Rosengård. Motiven förklarar även varför kommunen redan från start hade bestämt sig för att skapa mötesplatser tillsammans med framtida brukare – däribland Aktivitetsytan. Med andra ord är delaktighetsprocessen kring Aktivitetsytan inte en fristående del utan en utav flera delaktighetsprocesser inom EU-projektet *Hållbar stadsdel: Fokus Rosengård*.

3.2 Aktivitetsytans delaktighet

Efter att ha satt in Aktivitetsytan i sitt större sammanhang, beskriver följande avsnitt Aktivitetsytans enskilda delaktighetsprocess och tillblivelse. Först beskrivs varför Aktivitetsytans delaktighet kom att bestå utav en fokusgrupp utav unga tjejer. Därefter hur delaktighetsarbetet med Aktivitetsytan var utformat inom Malmö Stads sommarjobbssatsning, *Ung i sommar 2011*.

3.2.1 Fokusgrupp unga tjejer

I kommunens inledande diskussioner om möjligheten att omvandla en parkeringsplats i korsningen Adlerfeldts väg - Von Rosens väg till en mötesplats för unga, förekom tankar om att bygga en spontanidrottsplats. Tanken om en spontanidrottsplats uppkom eftersom det sedan några år tillbaka hade byggts flera spontanidrottsplatser, så som Stapelbäddsparken och Krokbacksparken, vilka hade fått ett stort genomslag (muntligen Björnson 2013). Dessutom kom medborgarförslag rörande fotboll och bollsport in i samband med tidiga dialogprojekt om mötesplatser i Rosengård, t.ex. under *Stadens Ljus: Rosengård* 2010 (muntligen Dahlbäck 2013).

Dock hade det från flera håll börjat komma rapporter, bland annat från Riksidrottsförbundet (2007), som visade på att spontanidrottsplatser i större utsträckning används av killar än av tjejer. Något som senare åter konstaterats bl.a. av Stockholms Universitet, 2012. Detta fick tjänstemännen på Malmö stad att fundera på om det verkligen var en spontanidrottsplats som de skulle bygga.

Med detta i bakhuvudet bestämde sig projektgruppen för Aktivitetsytan för att fokusera på unga tjejer som målgrupp för att försöka öka deras användning av en yta för aktivitet - och därmed togs ett genusperspektiv i planeringen av platsen.

Under sommaren 2011 anställde Malmö stad 13 unga tjejer för att delta i planeringen av en framtida Aktivitetsyta i Rosengård. Tjejerna anställdes genom det kommunala sommarjobbprojektet *Ung i Sommar 2011*, som Julia Magnusson, då nyanställd vid Rosengårds Stadsdelsförvaltning, var projektsekreterare för. Valet av att välja en fokusgrupp bestående av enbart tjejer beskriver Julia Magnusson så här:

”Vi ville ha input om vad tjejer i den här åldern, i det här fallet 16-18 år, vill ha på en aktivitetsyta. Mer och mer hade man börjat se att när man skapar platser för alla, så är det killar som använder dem, speciellt när det är platser för sportaktiviteter. Så därför började vi tänka om. Kanske är det okej att lägga fokus på tjejer, fastän det handlar om offentliga miljöer, som ju är till för alla?”

Moa Björnson, anställd vid Miljöförvaltningen och processledare för Hållbar stadsdel: Rosengård var i Aktivitetsytan ingår, argumenterar ytterligare för valet av fokusgrupp genom att hänvisa till hur kommunala resurser fördelas till föreningsverksamhet. Genom att studera föreningssiffror, framkom det att endast 2 av 19 sportlag i Rosengård är för tjejer.

Detta tyder på en snedfördelning av vem som kommunala resurser kommer till gagn, då föreningslivet får stöd av kommunen. Moa Björnson:

”Om man tänker på att vi satsar ganska mycket kommunala pengar på att göra just mulitsportplatser eller spontanidrottsytor, som vi sedan ser används av en speciell målgrupp, som är samma grupper som redan får stöd för föreningsverksamhet, då kan man ställa sig frågan, vad får de här andra grupperna? Vilka kommunala resurser satsar vi på dem? Där igenom kan jag se att det är berättigat att vi jobbar med just den här målgruppen i det här arbetet.”

Anders Dahlbäck var ansvarig landskapsarkitekt för gestaltningen och upphandlingen av Aktivitetsytan och är anställd på Gatukontoret. Anders menar att om gör en grov generalisering så är unga killar mer sportiga av sig och därmed är de ”typiska” killaktiviteterna lättare att tillgodose i planeringen. Eftersom tjejer generellt sätt är mindre sportiga av sig är det därför indirekt svårare att tillgodose vad just tjejer vill ha:

”Men de typiska tjejaktiviteterna, vad är det? Många man pratar med säger ja, men lekplatser och gungor och så. Man sitter och hänger, snackar. Men är det bra nog?”

Stadsdelsförvaltningens avdelning Förebyggande och Fritid var mycket positiva till valet av fokusgrupp, då även de hade uppmärksammat bristen på mötesplatser för tjejer i Rosengård. Bland annat hade statistiska undersökningar gjorts i Malmö som visat på att hela 8 av 10 - och ibland upp till 9 av 10 - besökare av kommunens ungdomsgårdar är killar (muntligen, Magnusson, 2013 & muntligen, Björnson 2013).

Istället för att umgås på ungdomsgårdar i sitt närområde, väljer många tjejer att åka till andra delar av staden och till kommersiella mötesplatser, så som köpcentrum. Julia Magnusson igen:

”Många tjejer som bor i Rosengård har mötesplatser på andra ställen än i sin egen stadsdel. Man ses inne i stan, eller så ses man på olika köpcentrum, just för att det inte finns så många mötesplatser och de mötesplatser som finns är upptagna av killar.”

Med dessa motiv valde Malmö stad att fokusera på unga tjejer i projektet med Aktivitetsytan, för att ta reda på vad som skulle få denna målgrupp att använda sig mer av en mötesplats i sin egen stadsdel. Malmö stad anställde därför unga tjejer boende i Rosengård, som deltagare i planeringen av den framtida aktivitetsytan. För vem skulle kunna veta bättre än tjejerna själva om vad för aktiviteter som skulle få just dem att vilja vara på en viss plats?

Med förklaringen bakom valet av fokusgrupp, följer ett avsnitt som beskriver hur upplägget för tjejernas anställning i *Ung i sommar 2011* gick till. Därefter följer ett avsnitt som beskriver Aktivitetsytans gestaltning närmare.

3.2.2 Delaktighet genom anställning - Ung i Sommar 2011

Under sommaren 2011 anställde Malmö stad 13 tjejer i åldrarna 16-19 år inom kommunens sommarjobbprojekt, för att delta i planeringen av den framtida aktivitetsytan i Rosengård. Anställningen pågick i fyra veckor och bestod dels i att påverka Aktivitetsytans framtida gestaltning, men dels även att få en inblick i hur kommunen är organiserad runt stadsutvecklingsfrågor och hur planerna för Rosengårdsstråket såg ut.

Julia Magnusson från Rosengårds stadsdelsförvaltning, fungerade som en slags samordnare under tjejernas anställningstid och var ansvarig för att lära ut om allt från stadsutvecklingsfrågor till möjligheterna att kunna påverka sin stad. Tillsammans med två ungdomsledare ifrån mötesplatserna *Tjejer i Förening* och *Bricks*, ansvarade Julia i tjejernas arbetsdagar (muntligen, Magnusson, 2013).

Julia Magnusson: ”Vi jobbade med dem i fyra veckor, där de fick lära sig allt från hur Malmö stad fungerar, vad det finns för möjligheter att påverka i staden som ung, till att vi gick in mer konkret på att det här är Aktivitetsytan, här är Rosengårdsstråket – och att så här jobbar man inom stadsdelen och staden om stadsutvecklingsfrågor.”

Anställningen började med en workshop på Gatukontoret, där tjejerna träffade den ansvarige landskapsarkitekten Anders Dahlbäck och hans kollegor. En modell över Aktivitetsytan användes för att diskutera gestaltningen och inriktningen av ytan. Tjejerna arbetade genom att brainstorma idéer på post-it lappar som sedan successivt konkretiserades mer och mer genom modeller, skisser och presentationer.

3.3 Arrangemangsdagen Show Us What You Got!

Anställningen innebar inte enbart att få påverka en fysisk gestaltning utav platsen, utan även om att anordna en arrangemangsdag på platsen. Tjejerna fick fria händer att tolka sitt uppdrag att göra ett arrangemang på den avsedda ytan – det fick lov att bli vad som helst. Syftet med arrangemangsdagen var dels att göra ett fullskaletest på platsen om den utformning som tjejerna och landskapsarkitekterna från Gatukontoret hade planerat för, skulle fungera i verkligheten (Björnson, 2012). Dels att få tjejerna att konkret förstå att man kan påverka sin stad, får lov att påverka sin stad – och använda sig av det offentliga rummet. Men också för att visa allmänheten att parkeringsytan var under omvandling (muntligen, Magnusson, 2013).

Julia Magnusson:

”De fick vara väldigt fria i om vad det var för någonting som de kunde göra. Men då med allting i bagaget om hur man kan påverka, om olika sätt att uttrycka sig. Vi hade haft workshops i graffiti, i offentlig konst. Ja, i hur man gör sin röst hörd.”

Tjejerna deltog i workshops där de utarbetade fem förslag på olika arrangemang och presenterade dem för en publik med anknytning till ytan, så som Eva Ahlgren, Rosengårds stadsdelschef och Kent Nilsson, chefen för Citygross. Utifrån de synpunkter som tjejerna fick på sina förslag, valde de att arbeta med ett arrangemang som fokuserade på dans, kultur och gemenskap.

Julia Magnusson: ”Tjejerna ville att så många som möjligt skulle få en anledning till att komma till arrangemangsdagen. Att det skulle passa en stor målgrupp och inte utesluta någon. Dagen skulle handla om gemenskap och spegla att det skulle bli en yta för alla. Det var ett spännande val av synsätt, för de hade lika gärna kunnat säga Nu är det tjejer som är fokus, så nu är det bara tjejer som är tillåtna. Så hade det kunnat bli.”

Figur 6 : Foto från arrangemangsdagen

Arrangemangsdagen fick namnet *Show us what you got!* och drog ca 300 besökare med sitt fokus mot dans, kultur och scenarrangemang – ett utfall som en av tjejerna själva kommenterade med: ”Arrangemanget kommer nog att bli annorlunda jämfört med om killar hade gjort det. De hade valt män som medverkande utan att tänka på det” (Hållbar Stad, 2012).

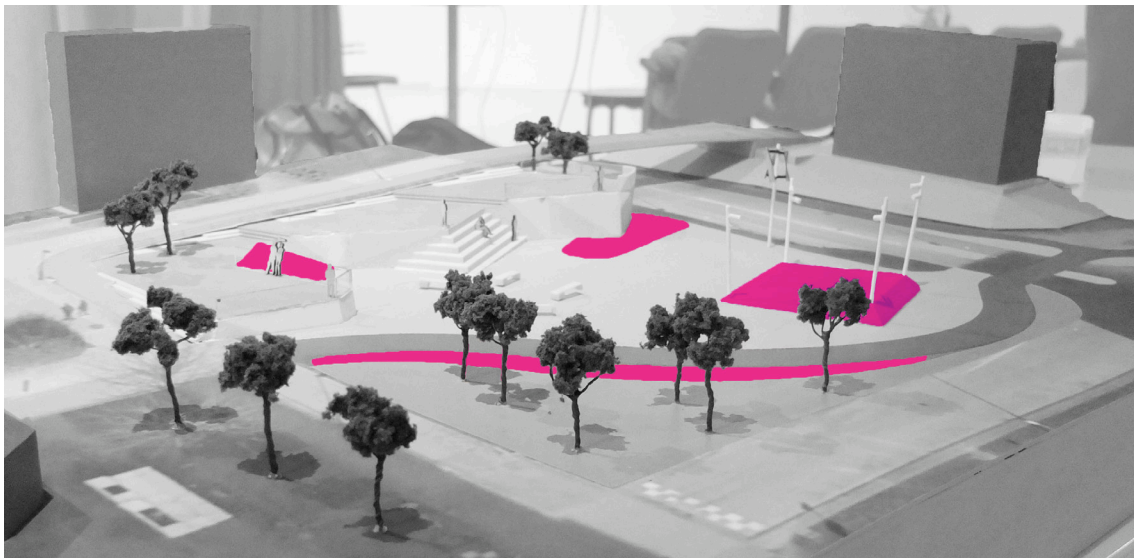

Figur7: Tidningsutklipp om Arrangemangsdagen

Både *Sveriges Radio* och *Sydsvenskan* uppmärksammande arrangemanget och pekade på det unika med att arbeta med enbart tjejer som fokusgrupp. Tjejerna var själva ansvariga för allt arbete, från att kontakta artister och press, till att marknadsföra dagen på *Facebook* och rodda med allt på plats under själva dagen. Till sin hjälp hade de förutom Julia, även ungdomsledare i från *Tjejer i Förening* och *Bricks*. Anställningen inom *Ung i sommar* gav dem möjlighet att fysiskt påverka en plats, men de fick även möjlighet att få utveckla ett engagemang och att genom stort ansvar utvecklas som individer.

Julia Magnusson: ”Tjejerna hade valts ut av olika skäl, utav *Tjejer i Förening* och *Bricks*. Några tjejer var aktiva där, medan andra ansågs kunna växa väldigt mycket av att vara med i ett sådant här projekt.”

När anställningen under *Ung i Sommar* var över, hade allt kunnat ta slut. Men några utav tjejerna hade fått mersmak av att påverka och valde att fortsätta engagera sig i Rosengårds utveckling. De valde att engagera sig socialt, i form av att fungera som förebilder för yngre tjejer. Detta engagemang behandlas längre fram i uppsatsen. Först följer ett avsnitt som beskriver den gestaltning som Aktivitetsytan kom att få – och hur delaktigheten i platsens fysiska gestaltning kanske snarare handlade om inriktning än om form.

Figur 8: Gatukontorets modell över Aktivitetsytan

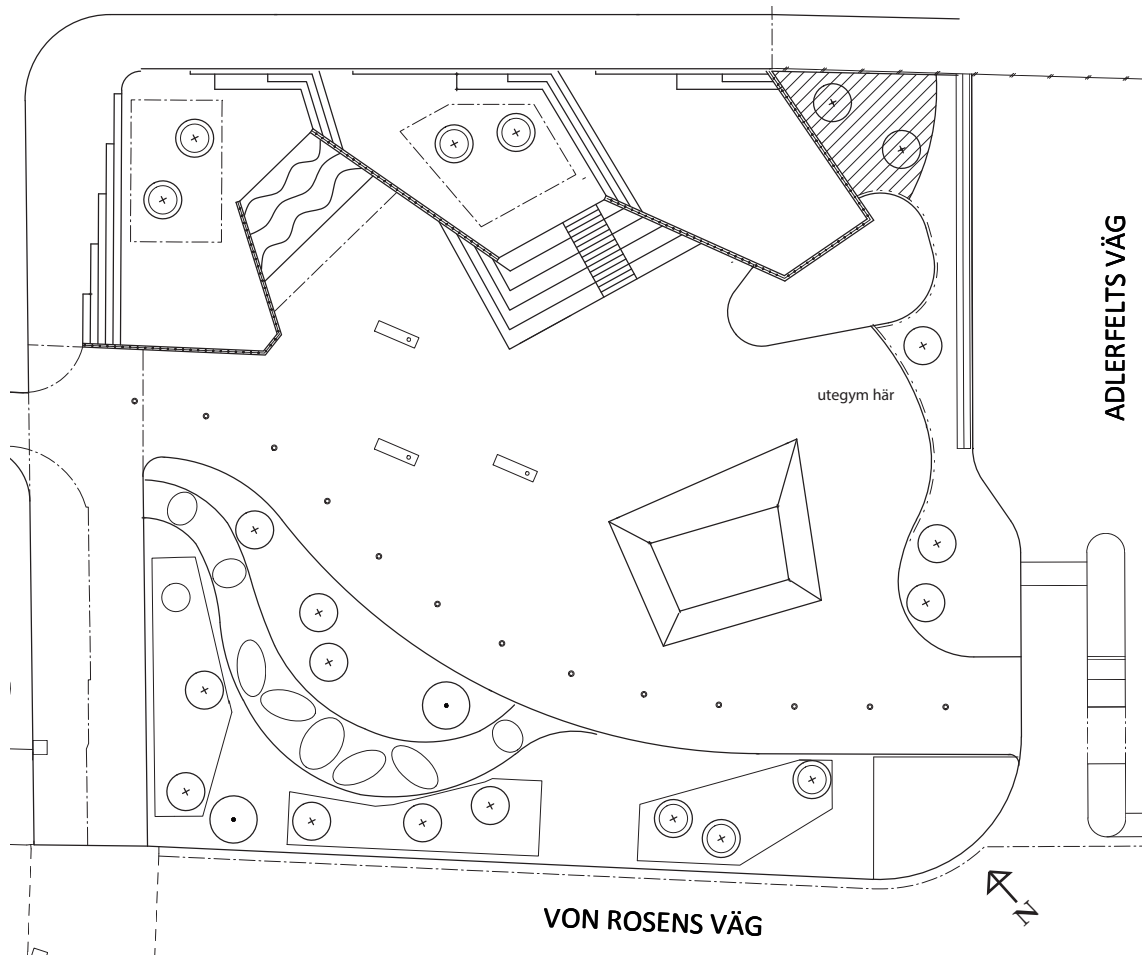
3.4 Gestaltningen - musik, dans och scen

Julia Magnusson:

”Tanken är att där ska vara både spontana aktiviteter, men även lite mer planerade. Om *Sommarscen* vill komma in där och göra arrangemang, så ska det finnas möjlighet att göra det. Men är man sugen på att bara koppla in sin *iPhone* och köra nån låt, eller köra lite dansträning så ska det också vara möjligt. Jag tror att den flexibiliteten kommer att gynna ytan.”

Aktivitetsytan, som har en beräknad invigning i september 2013, kommer att bestå av en scen med högtalare, ljusprojektioner och speglar. Det kommer att finnas möjlighet att koppla in sin *smartphone* för att lyssna och dansa till musik. Förutom scenen, kommer vridbara bänkar att finnas på ytan. Den cykelväg som löper söder om vägen, kommer att få ett småkulligt gummimattlandskap bredvid sig, som kommer att fungera både som en möjlighet till roligare cykelväg och som en plats att sitta på (muntligen, Dahlbäck, 2013).

Den befintliga parkeringsytan kommer att sänkas ner och höjdskillnaden mellan cykel- och gångbron till Rocent och själva Aktivitetsytan fångas upp i både en rejäl trappa och ett par utkikspunkter, varifrån förbipasserande blir publik åt framträdanden på scenen. Den vägg som höjdskillnaden skapar kommer på en del att vara beklädd med speglar, medan en annan del blir till klättervägg.

Figur 9: Illustrationsplan över Aktivitetsytan (av Karin Vilhelmson, underlag av Malmö stad)

Skala: 1:400

Under intervjun med Anders Dahlbäck, berättade han att själva grundstrukturen på ytan - med förhöjningen och trappan - mer eller mindre har varit den samma sedan början av arbetet. Tjejernas inflytande över platsens utformning har mer handlat om hur själva inriktningen på platsen kom att bli kulturella aktiviteter, än om faktiska formfrågor. Anders Dahlbäck:

”Form är jättesvårt att få in när man har med allmänheten, för att man har helt andra referenser. Saker som kan verka enkla är i själva verket rätt krångliga. Dessutom har kommunen sina hållbarhetskrav, att vi ska kunna ta hand om det byggda även i förlängningen. Så delaktigheten i från tjejerna har främst handlat om inriktning på ytan.” Tjejernas medverkan gjorde att tjänstemännen fick upp ögonen för att det finns inbyggda föreställningar om vilka aktiviteter som sker utomhus och vilka som lämpar sig bäst för inomhusträning. Julia Magnusson:

”Det var mycket diskussioner kring just dansträning. Dansträning kanske man ska ha bakom stängda dörrar? Medan fotboll, där man får visa upp sig och vad man är bra på, det ska visst vara utomhus? Varför är det en skillnad där?”

Istället för de ursprungliga planerna att bygga en spontanidrottsplats som främst skulle uppmuntra till bollsport, kom Aktivitetsytans utformning istället att understödja främst dans, som kräver fysiska element så som en scen och speglar. På så sätt påverkade inriktningen av platsen även den fysiska utformningen av platsen.

Anders Dahlbäck: ”Mycket av deras input var speglarna, scenen och musiken. Just vidareutvecklingen av scenen, att där alltid ska kunna vara musik, kom från dem ganska tidigt. Den böljande gummi-asfalt-ytan kom till från deras önskemål om att ha möjlighet att ha någonstans att hänga.”

Det var främst under workshopen på Gatukontoret, som tjejerna med hjälp av en modell över ytan, påverkade ytans gestaltning. Anders berättar att som gestaltande landskapsarkitekt är bland det viktigaste att våga ta ett steg tillbaka och släppa sina egna föreställningar om hur ett projekt ska bli:

”Ofta när man får ett projekt så börjar man genast att se framför sig hur det kommer att bli. Det är viktigt att kunna släppa sina egna föreställningar om projektet och istället låta sig inspireras eller ta intryck av det man får in från gruppen. För det är lätt hänt att man har bilder av vad man tror att gruppen ska komma fram till, som man omedvetet försöker få in i formen. Så att vara så öppen som möjligt med vad som kan hända är viktigt.”

Men förr eller senare måste förstås landskapsarkitekten ta ett steg fram och berätta om vad som är möjligt, för att idéerna ska kunna bli verklighet. Anders sa:

”Ofta kan man komma in ganska sent med att avgränsa vad som är möjligt. För idéerna i sig är oftast inte beroende av en dyr, teknisk lösning. Till exempel under workshopen nu i lördags. Idén med *Dansa-pausa*-bokstäverna, den idén kan man ju göra hur krånglig som helst. Bokstäverna skulle lysa, man skulle kunna sitta på dem. Just de funktionerna kanske man inte kan göra, men man kanske ändå kan komma långt och grundidén om citatet är ändå den samma.”

Den workshop Anders refererar till hölls i mars 2013 och handlade om att skapa ett fysiskt avtryck på platsen. Avtrycket ska komma att symbolisera det engagemang som platsen har skapats ur. Följande avsnitt beskriver hur workshopen och fungerar som en illustration över hur upplägget runt delaktigheten runt Aktivitetsytan i stort har gått till.

3.5 Workshop - att göra ett fysiskt avtryck på platsen

En lördag i mars fick jag möjlighet att vara med som observatör under en workshop om ett fysiskt avtryck på Aktivitetsytan. Workshopen hölls på Medea, (Centrumbildning för digitala medier, Malmö Högskola) i Västra Hamnen i Malmö. Workshopen var ett första startskott till att få fram idéer om ett fysiskt avtryck på Aktivitetsytan, vars syfte ska vara att

Figur 10: Foto av Dansa-Pausa-modellen

”skapa uppmärksamhet och symbolisera det engagemang som varit.” (muntligen, Björnson, 2013).

Under workshopen fanns sju ungdomar mellan 17-21 år, som alla hade varit delaktiga i arbetet med Aktivitetsytan på olika sätt. Det var här som jag träffade Amine Mehmedi, som jag sedan kom att intervjua. Amine var den enda på plats som hade varit med sedan *Ung i Sommar 2011*.

Förutom ungdomarna var tjänstemän från Malmö stad och två anställda från Malmö Högskola med på workshopen (Se faktaruta). Deras uppgift var att ge feedback på de förslag som ungdomarna presenterade och hjälpa dem att utveckla sina idéer vidare.

FAKTARUTA : WORKSHOP-DELTAGARE

Ungdomar:

Benaz, Nor och Ilyas (*Ung i Sommar 2012/Namntävlingen*) och Nuriye, Rrahime, Lamis och Amine (*Ung i sommar 2011 & medlemmar i EiM*)

Tjänstemän:

Susanne Falck - ungdomsledare, mötesplatsen Bricks

Sofi Krigsman Simonsen - ungdomssamordnare Rosengård

Julia Magnusson - Rosengård stadsdelsförvaltning

Anders Dahlbäck - Gatukontoret

Moa Björnson - Miljöförvaltningen

Per Linde - lektor i interaktionsdesign (inriktning platsspecifik media)

Jens Sjölander - projektkoordinator från institutionen Innovation och utveckling (Fakulteten Gemensamt verksamhetsstöd) Malmö Högskola.

Workshopen började med kaffe och fika. Alla presenterade sig och berättade om när de för första gången kom i kontakt med Aktivitetsytan.

Därefter höll Moa Björnson, processledare för projektet, en genomgång om workshopens syfte. Moa presenterade åtta möjliga koncept som Gatukontoret hade tagit fram som inspiration inför arbetet. De åtta koncepten var:

- småskaliga objekt längs stråket
- ett stort objekt på Aktivitetsytan
- en grafisk konceptidé
- tillägg på objekt som redan finns, t.ex. mosaik på vägg
- lekprogrammering (labyrint, hoppa hage m.m)
- ljud/ljus installation
- aktiviteter eller temporära installationer sittmöbler, utomhusbio
- skylt med text/citat/budskap
- någonting helt annat?

Därefter delade ungdomarna in sig i grupper för idégenerering runt de åtta koncepten.

Förslagen som kom fram under idégenereringen sattes upp som post-its på en whiteboardtavla. Sedan klustrades idéerna som kunde höra samman. Baserat på det kluster som man tyckte var mest intressant, genomfördes ännu en idégenerering i grupp. Målet var att komma fram till en gemensam idé som man skulle presentera för de andra grupperna. Som utomstående var jag imponerad av ungdomarnas lätthet att generera idéer.

TIDSLINJE: WORKSHOP

Idégenerering

Klustra idéerna

Idébeartning

Presentation

Överlämning till Gatukontoret

*Återkoppling
via sociala medier*

(Föregående sida: Figur 11: Tidslinje över workshopens upplägg)

Under workshopen passade jag på att fråga en av ungdomsledarna, Susanne Falck, om hur viktigt hon trodde att det var att arbeta gemensamt runt en fysisk plats? Hon svarade att hon trodde att det är viktigt att ens deltagande blir konkret. Att det som är bra med det här projektet är att ungdomarna får reell makt och inte som det oftast är, att vi vuxna säger att ungdomarna ska få göra sin röst hörd men att vuxna sedan bestämmer åt dem. En förutsättning för detta trodde hon var ett bra samarbete mellan förvaltningar och föreningar, så som *Bricks* och *Tjejer i Förening* och stadsdelsförvaltningen.

Susanne Falck berättade även att i det demografiskt sett väldigt unga Rosengård, finns massor av ungdomar som vill engagera sig. Hon sa att det inte är brist på engagemang som saknas, utan att det som saknas är kännedom hos ungdomarna om hur de ska gå tillväga för att få sina röster hörda.

Jag pratade även med Noor och Ilyas, som hade varit med och anordnat en namntävlingen under *Ung i Sommar 2012*. Med entusiasm berättade de om hur de byggt en jättestor rosa låda som stod på platsen, där man kunde lämna sina namnförslag. ”Vi delade ut klubbor och hade en musikcykel för att locka folk till platsen!” De lyckades få in 500-600 namnförslag, vilket kan jämföras med namntävlingar som kommunen själva genomfört, då det vanligtvis kommer in cirka 30 stycken förslag (muntligen, Magnusson, 2013).

Namntävlingen hade Julia Magnusson berättat om under vår intervju ett par veckor tidigare. Stadsdelsförvaltningen hade hyrt segways åt dem, som de åkte omkring med och frågade människor i Rosengård om vad de ville att ytan skulle heta.

Julia Magnusson: ”Ungdomarna fick fria händer i utformningen av tävlingen och valde att genomföra namntävlingen under en fredag kväll och lördag. De formulerade sig och genomförde namntävlingen på ett helt annat sätt än om vi från kommunen hade gjort det.”

När workshopen började lida mot sitt slut har vi varit där i sex timmar. Även om jag inte varit med som aktiv deltagare utan som observatör, kände jag mig helt slut. Det fick mig att tänka på att dessa ungdomar hade valt att delta på obetald tid.

De idéer som ungdomarna hade fått fram under dagen skulle nu ses över av Gatukontoret. Hur skulle man tekniskt kunna lösa dem? Vad skulle det kunna kosta att realisera dem?

Genom uppdateringar på gruppsidor på Facebook, skulle deltagarna återkoppling om hur arbetet fortlöper.

Genom att vara med på workshopen upplevde jag att jag fick förståelse för hur upplägget runt deltagandet om Aktivitetsytan fungerat i praktiken. Workshopen gav mig även möjlighet till informella samtal med de inblandade.

Framförallt fick jag kontakt med Amine Mehmedi, som deltagit i *Ung i Sommar 2011* och som gick med på att träffas en vecka senare. Nästa avsnitt återger vår intervju och avser att beskriva en deltagares perspektiv på delaktigheten runt Aktivitetsytan.

3.6 En deltagares perspektiv – intervju med Amine Mehmedi

Amine Mehmedi var en av de 13 tjejer som under *Ung i Sommar 2011* arbetade med Aktivitetsytans framtida gestaltning. Hon är även en av de tre tjejer som efter *Ung i Sommar* valde att fortsätta vara engagerad i Rosengård. Tillsammans startade de påverkansgruppen *Engagerad i Malmö, EiM*, och bjöd in andra tjejer att vara med. Amine går sista året på gymnasiet och vi träffades på Kvinnocentrum i Rosengård, en fredag efter att hon hade slutat skolan.

Karin: Vad var det roligaste under *Ung i Sommar 2011*, var det att få påverka hur en plats skulle se ut eller att anordna ett arrangemang?

Amine: Det roligaste under *Ung i Sommar* var både att hitta olika kontakter, som man kan använda sig av i framtiden och att få vara med och påverka. Men även att träffa andra unga tjejer som också vill med och påverka. Vi jobbade bra tillsammans och det var jättekul. Det roligaste nu är att se att det verkligen händer någonting på platsen.

Amine påpekar hur viktigt hon tycker det var att deltagarna återkommande har fått reda på hur projektet utvecklats, även efter *Ung i Sommar*:

Amine: Att få göra ett arrangemang var ett plus, men att få chansen att påverka var i första hand det vi ville med sommarjobbet. I början tänkte vi alla, ja, men vadå, vi kommer säga våra förslag och sen kommer det inte bli någonting av det, som alla andra gånger. Ofta när unga får vara med så är de med bara en liten bit. Man får lämna förslag, men inte vara med och utveckla projektet till det att det avslutas. Sen får man inte mer information om vad som händer. Men här har vi själva fått bestämma, vilka som vill fortsätta att vara engagerade

och fortsätta med projektet på olika sätt.

Karin: Ni var bara tjejer som var utvalda för att arbeta med Aktivitetsytan under 2011. Kan du berätta varför?

Amine: Killar tar så mycket plats, allmänt i samhället, men speciellt i Rosengård. De är jättedominanta. Under *Ung i Sommar* fick vi tretton tjejer visa framfötterna. Vi fick chansen att odla kontakter och göra något som vi ville. Vara med och påverka helt enkelt! Det var jättebra, för killar tar så mycket plats. Tjejerna hamnar oftast i bakgrunden och får acceptera hur killarna vill ha det.

Karin: Det är några år sedan *Ung i Sommar 2011*. Vad minns du bäst i från den sommaren?

Amine: Bäst minns jag arrangemanget, som vi höll den nästsista dagen på sommarjobbet. Där vi hade olika artister på scen, vi hade komiker, dansare och jättemånga besökare. Boende från Rosengård samlades och det var verkligen gemenskap. Det var jättekul.

Amine berättade att hon var med och anordnade den basketturnering som hölls under *Show us what you got!* Tjejernas ambition med turneringen var att blanda ungdomar och äldre, liksom boende, stadsdelsvärdar och personal från räddningstjänsten i alla lag. När jag frågade Amine hur det kom sig att tjejerna valde att arbeta för en så bred målgrupp som möjligt skulle komma till arrangemanget så svarade hon:

Amine: En av våra första tankar var just att vi ville göra något som var öppet för så många som möjligt, att så många som möjligt kände sig välkomna. Det är inte roligt om det bara är en målgrupp som finns på plats, om det bara är tjejer eller bara barn. Om man blandar upp mångfalden, så att det är olika åldrar, så blir det mycket trevligare. Det saknar man på många mötesplatser och lekplatser, eller vilka platser som helst i Malmö.

Karin: När platsen blir färdigbyggd, tror du att fler tjejer kommer använda den här platsen jämfört med andra?

Amine: Jag tror att fler tjejer kommer att använda aktivitetsytan än andra platser runt om i Rosengård, eftersom vi har anpassat aktiviteterna mycket för tjejer, alltså mer för tjejer än för killar. Som dans, det är fler tjejer som dansar än killar, så dansen kommer att locka fler

tjejer. Sen så är vi även tjejer som har byggt den, så jag med mina kompisar kommer hellre att gå dit, än att vara på något annat ställe.

Karin: Du känner speciellt för den här platsen i och med att du har varit med i arbetet med den?

Amine: Jag känner absolut speciellt för den här platsen. Tänk om tio år när jag kommer gå förbi den här platsen och veta att jag har varit med och påverkat hur detta ska se ut..!

Karin: Kommer du ihåg hur det gick till när ni diskuterade om platsen? Hade ni en modell använde er av, skissade ni tillsammans med Anders, eller hade han olika förslag som ni fick välja från..?

Amine: När vi skulle börja arbeta med vad som skulle finnas på Aktivitetsytan och vad arrangemangsdagen skulle vara för något, började vi med att brainstorma olika idéer på post-it-lappar. Därefter valde alla i gruppen ut en idé, som de ville jobba vidare med. Det blev fem olika grupper, som började skissa, rita och så fick vi bygga en stor modell, om hur vi ville ha det.

Sen kom det en jury där bland annat Eva Ahlgren (stadsdelschef Rosengård), Kent Nilsson (chef på Citygross) ingick. När det gäller själva Aktivitetsytan, så åkte vi till Gatukontoret och så fick vi designa hur vi ville att det skulle se ut, med hjälp av Anders och hans kollegor.

Det som kommer att spela en stor roll för hur Aktivitetsytan kommer att användas, tror Amine är möjligheten till dans och att lyssna på musik.

Amine: Att man kommer att kunna koppla in sin *iPhone*, det kommer verkligen att locka många, det är något helt nytt! Sen är ungdomar alltid intresserade av nya saker. Som till exempel klättring, det finns inte i Rosengård, så det kommer också locka.

Amine berättade även att hon trodde att många ungdomar kommer att lockas till platsen, eftersom den har tagits fram tillsammans med ungdomar. När jag frågar henne om vad hon tror att de ungdomar som inte varit med och gjort platsen kommer att uppleva den svarar hon:

Amine: Om man säger att *Jag har varit med och påverkat den här platsen*, så tror jag att det peppar dem till att också engagera sig. Jag tror inte att många är medvetna om det, att man

kan vara med och påverka. För det är verkligen jättestort att ungdomar är med och påverkar platser!

När jag frågade Amine om vad hon tänker om att låta boende i området få vara med och påverka hur en plats kommer att se ut, säger hon att hon tycker det är väldigt bra. Hon sa att de boende vet bäst om vad som behövs i deras stadsdel och att om de får vara med och påverka så är de mer rädda om platserna.

Karin: Kan du berätta om er påverkansgrupp *Engagerad i Malmö, EiM*? Hur ni bildade *EiM* och vad det är ni vill göra?

Amine: Tre av oss tjejer som var med och arrangerade eventet och planerade Aktivitetsytan, valde att fortsätta samarbeta och vara med och påverka Rosengård. Vi bjöd vi in nya vänner och i dag är vi åtta tjejer, som kallar oss för *EiM, Engagerad i Malmö*. Vi jobbar med, som namnet säger, med att engagera oss i Malmö. Vi är ett nystartat tjejråd, kan man säga och har funnits i snart två år. I och med att vi bor i Rosengård är det här vi har engagerat oss mest. Vi har bland annat genomfört en utomhusbio, en tjejmässa och en julmarknad. Så det vi gör är att vi engagera oss helt enkelt. Är med och påverkar. Nu senast var vi på med workshopen, där vi var med och påverkade genom att ge våra idéer om ett fysiskt avtryck på Aktivitetsytan.

Jag frågade Amine om vad hon tänker om workshopen, att få vara med och göra ett fysiskt avtryck på platsen:

Amine: Det kommer vara häftigt att gå förbi där om tio år och där finns jag med, att det finns en symbol av mig där. Jag tycker att det är jättebra, att vi får vara med och påverka. Det jag hoppas att det fysiska avtrycket kommer att förmedla är gemenskap, kärlek och respekt. Det är tre starka ord som alltid kommer att behövas och som behövs i samhället.

Under workshopen om ett fysiskt avtryck på Aktivitetsytan pratade jag även med Rrahime, syster till Amine. Rrahime är också med i *EiM*, fast utan att ha varit med i *Ung i Sommar*. Jag frågade Rrahime om vad det är som de vill med sitt engagemang i *EiM* och hon svarade då att det är att det som lockade henne till att engagera sig var att få yngre tjejer att satsa på skolan och att engagera sig socialt.

Även under min intervju med Julia Magnusson framkom det att *EiM* gärna vill fungera som förebilder för yngre tjejer. Julia berättade att de åtta tjejerna i *EiM* delar på en halvtidstjänst på *Tjejer i Förening*, där de bland annat håller i Tjejkvällar, som håller i olika aktiviteter för yngre tjejer.

Amine: De yngre tjejerna ser upp till oss. Och vi försöker såklart att vara förebilder och visa dem att man kan ta hur mycket plats som helst i samhället om man bara visar framfötterna.

EiM:s arbete med utomhusbio, julmarknad och tjejkvällar kan ses som exempel på hur engagemanget under *Ung i Sommar* gav ringar på vattnet i form av ett fortsatt engagemang i Rosengård. Engagemanget har både uttryckts fysiskt genom tjejernas olika arrangemang, men även socialt, som deras tjejkvällar. Nästa avsnitt handlar om vilken betydelse EiM har för Malmö stad, då de fungerar som en referensgrupp för en målgrupp som kommunen tidigare saknat.

3.7 Förhoppningen om ett fortsatt engagemang

Det engagemang som Malmö stad önskat sig skapa och som beskrivits i *Rosengård – Utvecklingsprogram*, infann sig hos åtminstone tre av de tretton tjejerna som deltog i *Ung i Sommar 2011*. Med hjälp av ungdomsledarna och Julia Magnusson valde dessa tre tjejer att starta påverkansgruppen, *EiM – Engagerad i Malmö*. De bjöd in andra engagerade tjejer att vara med och grupp sammansättningen har varierat under åren. Just nu är de sammanlagt åtta tjejer i *EiM*.

Till skillnad från arbetet med Aktivitetsytan under *Ung i Sommar*, är tjejernas engagemang i *EiM* ideellt. Vad de väljer att engagera sig i är därmed helt upp till dem själva. Deras fokus har varierat från att engagera sig i stadsutvecklingsfrågor som t.ex. att delta i bostadstävlingen *UngBo12*, till mer sociala frågor, så som att fungera som mentorer åt yngre tjejer.

En viktig effekt av det kommunalt inbjudna deltagandet i Aktivitetsytan var således att tjejerna blev medvetna om att de kan få gehör hos kommunen och att de vet om vägarna dit in. Till sin hjälp har de Julia Magnusson, för att lotsa dem rätt i kommunens organisation.

Förutom att påverkansgruppen EiM är ett exempel på hur delaktigheten kring

Aktivitetssytan gav upphov till ett fortsatt engagemang, är EiM en viktig kontakt för Malmö Stad. Genom att representera målgruppen unga tjejer i Rosengård, har *EiM* betydelse genom att fungera som en referensgrupp både för verksamheter i Rosengård och för Malmö stad. Som exempel var *EiM* med på de trygghetsvandringar som genomfördes i Rosengård strax efter arbetet med Aktivitetssytan. Då bidrog *EiM* med sina erfarenheter om hur de som unga tjejer, rör sig och upplever boendemiljön i Rosengård.

Julia: ”Där fick man riktig input i vad som uppfattas som säkra och osäkra områden och genvägar och inte genvägar. Och det på ett sätt som man inte riktigt har fått tillgång till tidigare.”

Julia Magnusson fungerar fortfarande som en slags samordnare, då verksamheter i Rosengård men även Malmö stad, ofta kontaktar henne för att få kontakt med *EiM*. Julia skickar då vidare kontakterna till *EiM*, som själva tar ställning till om de vill vara med eller inte.

Resultatet av *Ung i Sommar 2011* blev med andra ord både en fysisk gestaltning av en plats, men även att ett socialt engagemang föddes. *EiM* har hittills engagerat sig i sin stadsdel genom att anordna evenemang som utomhusbio, julmarknad och tjejmässa, men även engagerat sig genom att påverka Rosengårds fysiska förändring i och med trygghetsvandringen och workshopen om fysiskt avtryck på platsen. Det som EiM mest har valt att arbeta med är dock att fungera som förebilder för unga tjejer. Ett engagemang som handlar om sociala strukturer, snarare än att påverka en plats.

Moa Björnson är anställd på Miljöförvaltningen i Malmö, och var processledare för arbetet med Aktivitetssytan. Hon berättade i en intervju om att förhoppningen som kommunen hade med delaktighetsarbetet handlade lika mycket om att få ut en social vinst, som en fysisk gestaltning:

”Jag såg ju framför mig, och hade hoppats på att det här skulle hända, att dom skulle kunna bli sociala motorer för social förändring. Det behöver nödvändigtvis inte var knutet till en plats, utan det som kommunen ville göra var en typ av *empowerment* av dem som individer och som grupp. Men det kan komma att handla om att starta upp tjejverksamhet för yngre eller vad det nu är de skulle vilja göra. Jag ser ju de sociala vinningarna som minst lika viktiga. Att det är ett resultat som tillhör projektet och som kanske inte ha skett annars.” Moa säger att det så klart hade varit positivt i fall ungdomarnas engagemang även

hade kunnat appliceras på platsen för den framtida Aktivitetsytan, eftersom det är den fysiska platsen de har rådighet över just nu, men betonar betydelsen av det uppstartade engagemanget:

”Att ha fått i gång själv engagemanget är det som är viktigt. Att man får i gång folk att tänka att saker och ting är möjliga och att man vill någonting. Sen hade det kanske varit rent av konstigt, om det här med Aktivitetsytan, skulle vara det enda som upptog tjejernas intresse. Men, det är ju inte så konstigt att det ser ut så. Det är ju bara två av tio användare som är tjejer på aktivitetsplatser, så innan det finns en aktivitetsyta som tjejer tycker är trevlig att vara på, så är de ju inte intresserade av att få påverka en sådan.”

Kanske kommer tjejerna i *EiMs* engagemang fokusera mer på Aktivitetsytan, när den är färdigbyggd. Nästa avsnitt handlar om Aktivitetsytans framtida förvaltning.

3.8 Den framtida förvaltningen

I september 2013 beräknas Aktivitetsytan att vara färdigbyggd. Projektets finansiering är därmed slut, eftersom Aktivitetsytan har verkat inom ett tre-årigt EU-projekt.

Förvaltningsformen av platsen har inte ingått i finansieringen, men har diskuterats en del under arbetets gång. Moa Björnson:

”Efter att platsen är färdigbyggd, går den in i en slags ordinarie förvaltningsfas, där kommunen underhåller platsen, men inte så mycket mer. Där vi är just nu är att vi håller på att skriva en ansökan till KSAU [Kommunstyrelsens Arbetsutskott] där vi försöker få loss pengar för att få jobba med platsens innehåll och aktiviteter kring den. Vi vill kunna upprätta någon slags brukarstyrd grupp som får rådighet över att arrangera saker, för att få igång ett etablerat användande.”

Den brukarstyrda gruppen skulle kunna vara tjejerna från *EiM*, eller några av de ungdomar som arbetat med aktiviteter på Aktivitetsytan, under i *Ung i Sommar 2012*. Men innan arbetsgruppen runt Aktivitetsytan vet i fall de får några resurser till förvaltningen av platsen, är det svårt att binda upp tjejerna som ansvariga för platsen. Moa fortsätter:

”Jag ser tjejerna som möjliga nyckelpersoner, antingen att de anställs eller att de går in i den här brukarstyrda gruppen på något sätt. Men nyckeln är att få pengar så att vi kan

göra saker. För innan vi vet att vi har några som helst resurser så kan vi inte knyta upp tjejerna till att ni kan jobba med det här, om ni vill. Men så har de också varit uppslukade av arrangemang just och det sociala, snarare än själva platsen. Då är det kanske snarare det som kan locka tjejerna att vara med i förvaltningen.”

Även Anders Dahlbäck berättar om hur Gatukontorets arrangemangsenhet, Kulturförvaltningen och Rosengårds stadsdelsförvaltning är i diskussion om att hitta en organisering runt platsen. Eftersom Aktivitetsytan är fullt färdig för att anordna arrangemang, med sin platsspecifika utrustning med högtalare, strålkastare och mikrofon, kan allt från konserter till loppisar snabbt kunna anordnas utan större krångel. Någon måste dock vara den man vänder sig till i fall man som medborgare vill anordna någonting på platsen. Frågan hos kommunen är än så länge - Vem?

Anders Dahlbäck: ”Vem ska ha nyckeln? Det har vi inte riktigt kommit fram till än. Och det är både en ekonomisk fråga och en organisationsfråga. Vi vill ju inte att det ska vara att kommunen är den som säger Hej, jag är kommunal tjänsteman anställd för att organisera den här ytan – för då kommer den ju inte användas, inte på det sättet som vi önskar. Så därför har vi försökt finna att man ska kunna ha mindre arrangemang där utan att krångla, utan att be någon om lov. Det ju många där ute, som till exempel de på *Bricks*, som man skulle kunna använda sig av. Men det måste ju vara någon som är förankrad i området på rätt sätt.

Anders fortsätter:

”Det finns många tomma scener i stan.. Aktivitetsytan har alla förutsättningar. Så länge det finns ett engagemang i området och en vilja att visa upp sig och ägna sig åt musik och dans, så finns det ju all möjlighet att för att platsen kommer att funka.”

Hur förvaltningen av Aktivitetsytan kommer att se ut är än så länge en resursfråga. Det innebär att den framtida användningen av platsen - och därmed en uppföljning om hur ett genusperspektiv i planeringsfasen av ett offentligt rum - även det är en fråga om resurser.

3.8.1 Förvaltningen och genusperspektivet

Moa Björnson: ”Genusperspektivet är jätteviktigt och i våra vidare ansökningar om förvaltningsskedet beskriver vi hur vi har jobbat intensivt med involvering av tjejer och ett genusperspektiv som har genomsyrat hela designprocessen. Men det blir ingen jämställd plats för det, utan det blir en jämställd plats om man ser till att den används jämställt också. Men vi har inte riktigt resurser till att fortsätta arbeta med ett genusperspektiv i förvaltningen, ifall vi inte skulle få några som helst pengar av KSAU. Då faller mycket av ansvaret. Så det här är en fråga för politiken.”

Moa poängterar att det är svårt att påstå att det gör skillnad att planera tillsammans med medborgare ifall man inte ges möjlighet till att även jobba med genusperspektivet i förvaltningsfasen. Samtidigt är det en resursintensiv insats att mobilisera engagemang hos medborgarna, som Moa menar är viktig att diskutera.

Aktivitetstytans förvaltning är en nyckelfråga i fallet om kommunens intention bakom genusperspektivet i planeringen – att öka tjejers användning av en yta för aktivitet - verkligen kommer att få genomslag. I fall genusperspektivet är en framgångssaga återstår att se, men tydligt är att själva delaktighetsprocessen har rönt framgång hos deltagarna själva. Nästa avsnitt handlar om de faktorer som gjort delaktigheten till en framgång.

3.9 Framgångsfaktorer i Aktivitetsytans delaktighetsprocess

3.9.1 Återkoppling till deltagarna

I min intervju med Amine Ahmedi sa hon hur deltagarna i *Ung i Sommar 2011*, först var skeptiska till att deras input skulle göra skillnad och verkligen påverka hur Aktivitetsytan skulle komma att bli. Amine berättade att hon och de andra trodde att de "som vanligt" skulle lämna in sina idéer och att det sedan inte skulle hända någonting. Men att en stor skillnad med det här projektet, har varit att ungdomarna återkommande har kunnat få information om hur utvecklingen av Aktivitetsytan fortskrider.

I min intervju med Julia Magnusson frågade jag om hur de i arbetet med Aktivitetsytan har försökt undvika att deltagarna uppfattat arbetet som ännu ett projekt i mängden. Julia svarade då att de undvek att prata projektet med just ordet "projekt" utan istället benämna det som "arbetet med Aktivitetsytan" eller "dialogprocessen om Rosengårdsstråket".

Julia Magnusson fortsatte med att berätta om hur det finns en projekttrötthet i Rosengård. Denna projekttrötthet är baserad på att många boende i Rosengård har varit med om att en utomstående aktör kommit till stadsdelen för att genomföra projekt under en kortare tidsram, cirka 3-6 månader. När projekttiden sedan är över har aktören försvunnit, men inte lämnat över verktyg till de boende om hur projektet kan utvecklas och leva vidare. Efter många projekt av den karaktären har många i Rosengård blivit skeptiska till projekt. De upplever att de externa aktörerna efterfrågar vad de vill ha, men att det sedan inte händer något, något som Amine Mehmedi hade erfarenhet av.

Julia Magnusson: "Tidigare har det var väldigt många utomstående som kom hit och har suttit igång projekt som engagerat ungdomar. Men när projekttiden tagit slut, har man inte lämnat över verktygen till ungdomarna att kunna fortsätta själva."

Även Anders berör hur återkopplingen med information till ungdomarna är viktig, eftersom det inte är självklart att veta varför kommunala processer tar så lång tid.

Anders Dahlbäck: "Det är nog inte alla medborgare som förstår ledtiderna i det kommunala arbetet, eller i byggarbetet. Vi var ute och pratade med de här tjejerna för två och ett halvt år sedan. Man kan ju tycka men vad är det som dröjer. Men så var vi tvungna att ändra en detaljplan och vi var tvungna att ta ett antal politiska beslut. Sen att ta fram alla planer och ritningar och handla upp en entreprenör.. Allting tar ju jättelång tid."

Även Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, poängterar återkopplingens betydelse för att medborgarna ska uppleva delaktigheten som meningsfull:

Återkoppling är nödvändigt för att skapa förtroende för dialogen och organisationen. Även om man inte tar hänsyn till de synpunkter som framkommit behöver man ge återkoppling och motivera varför man har tagit det beslut man gjort.

(SKL 1, 2006, s. 24)

3.9.2 Konkreta resultat

Jula Magnusson tror att en av möjliga framgångsfaktorer i arbetet med Aktivitetsytan framför allt har varit att deltagarna själva kunnat se konkreta resultat under en längre tid. Hon menar att man kanske framförallt som ung har ett behov av att få se konkreta resultat:

”Jag tror framgångsfaktorn just i det här projektet var att man kunde se konkreta steg framåt. Eftersom det här inte är någonting som kommer hända om tjugo år, som det är mycket i planeringsfrågor, utan det här kommer hända inom två, inom tre år. De tjejer som var med ser ju faktiskt att det nu börjar hända grejer. Man börjar gräva upp saker ur marken, det faktiskt är någonting som är på gång. Sen har det varit viktigt att tjejerna har varit först med att få se skisser och ritningar och kunnat vara med och tycka till om dem.”

3.9.3 Tydlighet i vad man kan påverka

Det konkreta resultatet har tillsammans med att processen har varit kontinuerlig och öppen för synpunkter genom hela processen, har varit framgångsfaktorer för projektets delaktighet. På så sätt har projektrötthet kunnat undvikas. En tredje faktor är att man från kommunens håll varit tydlig med vad man som deltagare faktiskt har kunnat vara med och påverka, så att missförstånd har kunnat undvikas. Julia Magnusson:

”Jag tror att man ska vara medveten och veta vad man har för mandat, när man går in och gör sådana här projekt. Man ska veta hur mycket faktiskt inflytande man kan ge.”

Eller som Moa Björnson formulerar det:

”Det är en sak att jobba med delaktighetsprocesser eller dialoger, som initieras för att man behöver input på någonting, att man behöver medborgarens syn och tycken. Men det är en annan sak att kunna agera och reagera på medborgares initiativ och det engagemang som de har, sådant som vi inte har satt agendan för.”

4. STAPELBÄDDSPARKEN

4.1 Aktivitetsytans delaktighetsprocess i en större kontext

I Västra hamnen i Malmö ligger Stapelbäddsparken. Det är en aktivitetspark som har byggts i två etapper, där den första etappen skapades i delaktighet mellan Malmö stad och ungdoms/skejt-föreningen Bryggeriet. För att placera Aktivitetsytan i en större kontext, beskrivs i detta avsnitt kortfattat hur Stapelbäddsparkens första etapp kom till. Etappen bestod av etableringen av en skejtanläggning, en klättervägg och övriga ytor för både skate, inlines och BMX. Denna del av parken invigdes under 2006, medan etapp två, som innebär övriga vistelseytor i parken, kommer att bli klar först under 2013. Avsnittet är baserat på Movium-rapporten *Ungdomar utvecklar det offentliga rummet – exemplet Stapelbäddsparken* samt en telefonintervju med Ewa Sundström, landskapsarkitekt vid Gatukontoret i Malmö och projektledare för Stapelbäddsparken.

Figur 12: Fotografi över Stapelbäddsparken

4.2 Stapelbäddsparken – ett tidigare delaktighetsprojekt i Malmö

Idén med Stapelbäddsparken var att skapa en aktivitetspark för alla, fast med fokus på ungdomar. Att en sådan stor del av parken kom att bli en skateanläggning fanns inte med i de tidiga diskussionerna, utan beror på det delaktighetsarbete som genomförde projektet.

Bakgrunden till parken och dess inriktning kan sägas bestå av två delar. Den ena delen är att Gatukontoret i Malmö under 2002, började planera för en park med aktivitet och rörelse som tema och med ungdomar som största målgrupp. Parken skulle ligga i Västra hamnen, eftersom man på kommunen märkt att det nybyggda Bo01-områdets olika mötesplatser lockade till sig ungdomar från hela staden (muntligen, Sundström, 2013).

Samtidigt med kommunens planer för en aktivitetspark, hade John Magnusson, skejtare och projektledare på Bryggeriet, under en lång period försökt få en kontakt i Malmö stad för att förverkliga sin vision om att etablera en utomhusanläggning för skejt i Malmö. Dåvarande stadsträdgårdsmästare Gunnar Ericson, hörde talas om Johns idé från några kollegor. Ericson tyckte att idén om en skejtanläggning stämde väl överens med konceptet för den nya parken och tog kontakt med John Magnusson.

John Magnusson kom med i arbetsgruppen runt Stapelbäddsparken, som vice projektledare och som representant för föreningen Bryggeriet. Därmed fanns de skejtare, som skulle komma att bli en stor del av parkens framtida brukare, representerade i arbetsgruppen. I arbetsgruppen ingick även bland annat Ewa Sundström, som projektledare och kommunens representant.

John Magnussons kompetens inom skejt var av stor betydelse för arbetet. Ett exempel på detta är hur John med sin erfarenhet kunde bistå med kunskap om vad för typ av betong som krävdes för att skejtparken skulle fungera optimalt för sin tänkta aktivitet. Johns delaktighet fick genomslag genom att han kunde argumentera för att Malmö stad borde anlita en internationell byggare med vana av att bygga skejtparker, Stefan Hauser. Detta för att finishen på betongytan är av yttersta vikt för skejt (Göransson et al, 2006, s. 16).

Enligt Gunnar Ericson var en annan betydelsefull faktor för parkens framgång John Magnusson själv, som Ericson beskriver som projektets främsta eldsjäl och initiativtagare. Förutom enskilda individer var samarbetet mellan kommunen och föreningen Bryggeriet en

stor del av framgångsfaktorerna. Bryggeriet hade vana ifrån att arbeta med ungdomar, vilket kommunen saknade. Bryggeriet hade även kunskap om den kommunal processer och vana från att samarbeta med kommunala tjänstemän, vilket även det underlättade samarbetet.

4.2.1 Delaktighet genom Framtidsverkstäder

I delaktighetsprocessen för Stapelbäddsparken samarbetade Malmö Stad, Bryggeriet och Movium i så kallade framtidsverkstäder. I Movium-rapporten beskrivs arbetsformen så här:

En framtidsverkstad är ett arbetssätt som går ut på att släppa fram idéer och på ett lustfyllt, demokratiskt och kreativt sätt arbeta med dem. Den slutar med att alla tillsammans bestämmer vad som behöver göras för att driva utvecklingen vidare. Efter en överenskommen tid träffas alla igen och berättar hur det har gått. Man kan säga att framtidsverkstaden ska hjälpa människor att gå från ord till handling så att en förändring verkligen sker.

(Göransson et al, 2006, s. 14)

Tidigt i processen diskuterades hur Stapelbäddsparkens framtida förvaltning skulle kunna organiseras och om de framtida brukarna kunde involveras även där. Man kom fram till att Malmö stad och Bryggeriet skulle ingå ett partnerskapsavtal med gemensamt ansvar för förvaltningen, d.v.s. genom samverkan mellan offentlig sektor och förening (Göransson et al, 2006, s. 30).

Anledningen till att kommunen valde att ingå ett partnerskap med Bryggeriet runt förvaltningen var på grund av den speciella betongytan som anläggningen krävde. I stort går partnerskapet ut på att Malmö stad sköter om det vanliga underhållet av Stapelbäddsparken, medan skejtanläggningens dagliga tillsyn, med t.ex. lövsopning, är upphandlat av Bryggeriet (muntligen, Sundström, 2013).

Under min intervju med Ewa Sundström berättade hon att arbetet med Stapelbäddsparken inte hade utarbetat något exakt metod runt delaktigheten, eftersom de arbetade med ”en ny idé som vi inte alls kände till”. De workshops som hölls (de så kallade framtidsverkstäderna) med Bryggeriet och skejtungdomar, gav en ram att utgå ifrån och som utvalda arkitektkontor senare fick utgå ifrån i det fortsatta gestaltungsarbetet.

4.2.2 Samverkan mellan kommun och förening

Stapelbäddsparken var ett pionjärprojekt både i på så vis att man samarbetade över så många förvaltningsgränser, men även i hur man samarbetar mellan förening och kommun för att skapa en ny offentlig plats. Eftersom angreppssättet var så pass ovant för alla parter, berättade Ewa Sundström i vår intervju, att arbetet präglades av att man fick pröva sig fram. Den öppenhet från alla parter, som därmed genomsyrade processen, var bland det mest värdefulla med hela projektet, enligt Ewa.

Ewa förklarade att det är rätt unikt att en kommun har tillgång till att samarbeta med en så pass stark förening som Bryggeriet, vilket också bidrog till projektets unikum. Sammantaget gör detta till att Stapelbäddsparken fått ett stort intresse från andra kommuner och Malmö stad har haft många studiebesök som varit och tittat på Stapelbäddsparken.

”Jag tror varenda kommun i Sverige varit på studiebesök i Stapelbäddsparken!”

4.2.3 Gatukontoret som ansvarig förvaltning

I Movium-rapporten står att John Magnusson länge hade försök få rätt kontakt på Malmö stad, innan han fick kontakt med Gunnar Ericson (Göransson et al, 2006, s. 9). I min intervju med Ewa Sundström frågade jag henne i fall hon tror att kommunen lättare skulle kunna fånga upp initiativ från föreningar, i fall de tog kontakt med kommunen i dag. Hon svarade att hon hoppades att arbetet med Stapelbäddsparken har fört med sig det. Ewa sa att hon trodde att det i dag nog skulle gå snabbare att starta upp ett liknande delaktighetsprojekt, eftersom man på kommunen nu vet vem man ska hänvisa till, beroende på vad den som kontaktar kommunen är ute efter. Samarbetet över förvaltningsgränserna är med andra ord fortfarande av hög betydelse.

Ewa berättade även att anledningen till att det tog tid innan John fick rätt kontakt i kommunen var att det fanns en oklarhet om vilken förvaltning som skulle ha ansvaret för en framtida skejtanläggning. Eftersom skejtanläggningar i betong då var någonting helt nytt i Sverige, så var även kommunen osäker på vilken förvaltning som detta skulle höra hemma någonstans. I början hade John Magnusson kontakt med Fritid- och kulturförvaltningen, men till sist hamnade projektet på Gatukontorets ansvar.

4.2.4 Fortsatt samarbete över förvaltningsgränserna

I dag ligger kulturhuset *Stpln* precis vid Stapelbäddsparken. *Stpln* drivs av Kulturförvaltningen och fanns i början inte med i projektet med parken, utan kom till under arbetets gång.

Ewa berättar att det är viktigt att förmedla bilden av Stapelbäddsparken och kulturhuset *Stpln* som en gemensam enhet ”som befruktar varandra” istället för ett hus som ligger i en park: ”Det ska vara möjligt för arrangemang som sker inomhus att sprida sig och även vara utomhus – och tvärtom.”

Organisationsmässigt innebär det att ett samarbete mellan Kulturförvaltningen och Gatukontoret måste fungera, då arrangemang ute i parken sker genom kontakt med Erik Löfvander på Gatukontoret, medan inomhusaktiviteter hamnar hos Kulturförvaltningen.

Som exempel på Stapelbäddsparken och kulturhuset *Stplns* symbios nämner Ewa Sundström *Cykelköket*, som är en öppen verkstad för att reparera sin cykel. På vintern håller cykelköket till inomhus, medan de på sommaren har hållit till utomhus i en container. Andra samarbeten över förvaltningsgränserna är t.ex. hur Malmös bibliotek har haft ett temporärt containerbibliotek i Stapelbäddsparken. Ett uppskattat inslag som tyvärr fallit mellan stolarna i samband med chefsbyte på biblioteket. Ewa kommenterar de olika samarbetena som ”saker som skett och kommit till under resans gång”, vilket visar på hur den öppna processen tillåtit fortskrida även efter parkens officiella invigning 2006.

4.2.5 Projektet fick ta tid

Att låta processen ta tid, lyfter Ewa fram som ytterligare en aspekt som påverkade projektets framgång. Projektet startade 2004 och den slutgiltiga etappen av parken kommer att bli färdigställd först under 2013, d.v.s. en sammanlagd projekttid på 9 år. Dels var den tillåtande processtiden viktig då man i från början var osäkra på hur ett samarbete skulle se ut. Dels för att en lång processtid gjorde det möjligt för oväntade saker att ske under arbetets gång. Ett exempel på detta var hur Malmö klätterklubb, när de hörde talas om arbetet med skejtanläggningen, kontaktade kommunen och undrade om det inte kunde gå att anlägga en klättervägg i anslutning till parken.

Eftersom Ewa lyfter fram beslutet att låta processen ta tid som en viktig anledning till varför projektet blev så pass lyckat som det blev, frågade jag henne om finansieringen av Stapelbäddsparken. Stapelbäddsparkens finansiering skedde så som kommunal parkmark vanligen finansieras. Det vill säga, den största delen är skattefinansierad, medan en mindre del är finansierad av de exploatörer som exploaterar runt om parken. Till skillnad från Aktivitetsytan, som är ett EU-finansierat projekt under en tre års period, fanns det med andra ord större möjlighet för kommunen att hålla tidplanen mer flexibel.

4.2.6 Betydelsen av eldsjälar

I relation till hur parkmark finansieras påpekar Ewa betydelsen av den dåvarande avdelningschefen Gunnar Ericson. Då den formella processen runt skattefinansierad parkmark innebär att tjänstemännen från Gatukontoret måste begära pengar från politikerna i Tekniska nämnden, är argumentationen extra viktig, som förklarar projektets idé om varför man ska låta projektet ta tid. ”Politikerna sa varken ja eller nej, men de köpte uppenbarligen tjänstemännens argument” berättade Ewa, som tror att det till stor del berodde på avdelningschefen förmåga att förklara projektets ansats.

Ewa menar att resultatet av ett projekt ofta är beroende av om det i arbetsgruppen finns individer som tydligt tror på idén och kan förklara och drar i frågan.

”John brann ju verkligen för den här frågan” berättade Ewa och poängterar att utan honom och hans kollegor från Bryggeriet så hade Stapelbäddsparken aldrig blivit vad den kom att bli.

4.3 Stapelbäddsparken – på olika vis en referens till Aktivitetsytan

Under min intervju med Moa Björnson frågade jag Moa ifall de i arbetet med Aktivitetsytan hade använt sig av Stapelbäddsparken som referens. Moa svarade att de använt sig av Stapelbäddsparken genom att ha varit där på studiebesök och genom att ha frågat inblandade i hur processen hade gått till. De hade även tittat på Stapelbäddsparken som referens, för att se hur Aktivitetsytan kan leva vidare efter att den är färdigbyggd. Moa Björnson:

”Men det är ganska stor skillnad på inriktning i projekten. Stapelbäddsparken har varit en viktig referens i den aspekten att den platsen inte har använts särskilt jämförbart, det har ju varit stort fokus på skejtkillar och det var ju de som hade ett initialt engagemang i platsen.”

5. ANALYS OCH SLUTSATSER

I uppsatsens femte del presenterar jag min analys och mina slutsatser från min fallstudie om Aktivitetsytans delaktighetsprocess och genusperspektiv. Jag presenterar även min jämförelse av Aktivitetsytans och Stapelbäddsparkens olika delaktighetsprocesser. För att kunna stärka mina slutsatser, kopplas analysen till uppsatsens teoretiska utgångspunkter.

I analysen presenteras inga nya fakta, men för att tydliggöra kopplingen mellan min fallstudie och mina slutsatser har jag valt att väva in citat ifrån mina intervjuer med Moa Björnson, Anders Dahlbäck, Julia Magnusson och Amine Mehmedi.

Analysen avser att besvara uppsatsens tre olika frågeställningar och återfinns i tre olika avsnitt.

Det första avsnittet *Kommunens intentioner bakom Aktivitetsytans delaktighet* tar upp uppsatsens första frågeställning:

1. Hur såg delaktighetsprocessen bakom Aktivitetsytan i Rosengård ut? Vilka intentioner hade Malmö stad med att initiera detta delaktighetsprojekt?

En av de större intentionerna var genusperspektivitet, som behandlas separat i avsnitt två, *Genusperspektivet i arbetet med Aktivitetsytan*, vilket avser att besvara uppsatsens andra frågeställning:

2. Varför valde Malmö stad att ha ett genusperspektiv på Aktivitetsytan och vad finns det för koppling mellan genusperspektiv och deltagande i det offentliga rummet?

I det tredje avsnittet, *Aktivitetsytans och Stapelbäddsparkens olika delaktighetsprocesser*, presenterar jag min jämförelse av de båda projekten avser att besvara uppsatsens tredje frågeställning:

3. Vid en jämförelse mellan Aktivitetsytan och Stapelbäddsparken, vad skiljer delaktigheten åt? Går det att se om Aktivitetsytan fortsatta utveckling genom att studera Stapelbäddsparkens utveckling?

5.1 Kommunens intentioner bakom Aktivitetsytans delaktighet

5.1.2 Fysisk stadsomvandling med sociala processer som hävstång

I början av uppsatsen redogjordes hur Aktivitetsytan är en mötesplats, som tillhör Rosengårdsstråket och hur Rosengårdsstråket är en del av EU-projektet *Hållbar stadsdel: Fokus Rosengård*. Moa Björnson sammanfattar *Hållbar stadsdel: Fokus Rosengårds ambition* så här:

”Det som har varit kärnan i det här EU-projektet, är en fysisk stadsomvandling, men med sociala processer som hävstång, för det som kommer att ske. Man har hela tiden sett det som en kärna i arbetet med stadsutvecklingen, att det inte bara är de tekniska förvaltningarna som kommer in och gör en fysisk förändring, utan att det ska vara en socialt förankrad process. Och att det är medborgarna, de boende i Rosengård, som ska äga den processen. ”

En av intentionerna bakom delaktighetsarbetet har alltså varit att få medborgarna att känna ett ägandeskap över stadsomvandlingsprocessen. Detta sker genom att kommunen valt att väva samman arbetet med fysiska strukturer med sociala – istället för att se dem som två separata enheter. Denna sammanvävning är vad Patsy Healy syftar på när hon efterfrågar att planeringsprojekt borde ta sin utgångspunkt i att vara ett socialt projekt, för att på så sätt skapa mer hållbara platser (Healy, 2010, s. x).

Att se sociala processer som en hävstång för stadsutveckling, hör ihop med kommunens intention att mobilisera ett engagemang hos tjejerna. I vår intervju beskrev Moa Björnson hur motivet bakom tjejernas delaktighet i processen delvis handlade om att väcka ett engagemang:

”Det har handlat om att göra tjejerna till motorer för en förändringsprocess och ge dem ett utrymme som de inte självklart tar. Om att belysa en grupp, som inte är särskilt problematisk, eller gör så mycket väsen av sig, men där det finns en dold potential i vad de är benägna till att kunna genomföra och genomdriva.”

Kommunens förhoppning med att anställa tjejerna var att det skulle ske en typ av empowerment hos tjejerna som grupp, där de som individer förstod vilka möjligheter som i att engagera sig. Detta går att relatera till hur forskarna i projektet *Mellanplats*, konstaterade att involveringen av medborgarna i planeringen leder till ett tillvaratagande av en värdefull källa av energi och kunskap (Stenberg & Fryk, 2012 s. 3286).

Malmö stads förhoppning med att mobilisera ett engagemang hos tjejerna var att deras engagemang skulle ge ringar på vattnet. Man avsåg med andra ord både att stärka tjejerna som individer (genom *empowerment*) men även att deras engagemang skulle sprida sig och på så vis bli till gagn för samhället och allas gemensamma bästa. Även detta går att relatera till projektet Mellanplats, där forskarna redogör för hur medborgardeltagande kan leda till ett frigörande av energi och kunskap.

På sätt och vis har Malmö stads önskan om ringar på vattnet redan införlivats, då tjejerna har valt att starta påverkansgruppen *EiM*. Dels för att *EiM* fungerar som en referensgrupp till kommunen, dels för att tjejerna har fortsatt att verka genom sitt sociala arbete för yngre tjejer.

5.1.3 Att visa vägen in i kommunen

En annan av intentionerna bakom delaktighetsprocessen runt aktivitetsytan var att visa tjejerna vägen in i kommunen. Både Julia Magnusson och Moa Björnson nämnde denna intention. Moa berättade att förhoppningen var att tjejernas kunskap om vägarna in, skulle sprida sig till andra boende. Moa Björnson:

”Vi har jobbat specifikt utifrån det här projektet med den här platsen och med insatser för att just de här individerna ska få en bättre relation till kommunen... Förhoppningsvis ger det lite ringar på vattnet, även om man måste inse att man inte kan nå hur långt som helst med ett 3-årigt EU-projekt.”

I Movium-rapporten om Stapelbäddsparken, beskriver forskaren Mats Lieberg hur ett stort hinder för delaktighet i all planering, just är att medborgare saknar de rätta vägarna in i det kommunala systemet. Lieberg påpekar att det även är ett hinder att inte vara organiserad i någon förening, då en organisation har lättare att göra sin röst hörd:

Det svåraste hindret för insyn och delaktighet är vanligtvis att hitta de rätta vägarna in i systemet. De flesta ungdomar ger upp redan på tidigt stadium på grund av att de inte har tillräcklig kännedom och kunskap om hur samhällets planeringsapparat fungerar. Flertalet är heller inte organiserade eller har någon stark organisation eller nätverk i ryggen.

(Lieberg i Göransson et al, 2006, s. 23)

Det är tydligt att denna problematik har uppmärksamats av projektgruppen för Aktivitetsytan, då de uttalat haft som mål att visa på vägen in i kommunen. Genom att anställa tjejerna, som inte var organiserade sedan innan, har kommunen lyckats få fram en röst från en icke-organiserad grupp.

5.1.4 Att förankra en plats

En annan intention bakom delaktighetsprocessen var att förankra Aktivitetsytan som plats. Både att förankra att någonting kommer att hända på platsen hos de boende i Rosengård (att kommunen satsar på Rosengård) men även att förankra ett platsägandeskap.

I intervjun med deltagaren Amine Ahmedi framkom hur hon redan nu kände ett slags ägandeskap för platsen, då hon fantiserade om att gå förbi där om tio år och kunna säga att hon varit med att skapa den. Amine ger röst åt endast en av de tretton deltagare och någon generell slutsats om platsägandeskap går ännu inte att dras. Samtidigt bör inte en röst utav tretton förbises, utan måste också räknas som en slags vinst.

En annan förhoppning av att skapa ett platsägandeskap hos de deltagande tjejerna var att stärka deras känsla att ha rätt att använda sig av platsen, liksom deras omsorg om platsen. Att delaktighet i skapandet och förvaltningen av offentliga rum minskar risken för skadegörelse och brukarnas omsorg av platsen, understöds av Marc Francis (1989) forskning, som menar att involverade deltagares omsorg om en plats även kan påverka mindre involverade brukares beteende i en positiv riktning.

De tre intentioner som hittills har analyserats (fysisk stadsomvandling med sociala processer som hävstång, att visa vägen in i kommunen och att förankra en plats) utgör tillsammans med genusperspektivet bakgrunden till Malmö stads val att arbeta med Aktivitetsytan i delaktighet med unga tjejer. Valet till genusperspektivet i projektet innehöll fler än en intention, vilket redogörs och analyseras i följande avsnitt.

5.2 Genusperspektivet i arbetet med Aktivitetsytan

En betydande intention bakom delaktighetsarbetet runt Aktivitetsytan var att skapa en plats som används mer jämställt av killar och tjejer, än de redan existerande spontanidrottsplatserna i staden. Malmö stad valde därför att använda sig av ett genusperspektiv i planeringen av den framtida platsen. Förhoppningen var att kunna påverka tjejers användning av en aktivitetsyta, genom att engagera tjejer i planeringen av den framtida aktivitetsytan.

I min intervju med Moa Björnson framkom att så som spontanidrottsplatser utformas i dag lockar de uppenbarligen inte tjejer till fysisk aktivitet. För att inte komma med en slentrianmässig gestaltungs-lösning, valde kommunen därför att arbeta med enbart unga tjejer som målgrupp. Moa betonade vikten av att ibland behöva välja ut en målgrupp, för att inte enbart få de förväntade svaren på vad en aktivitetsyta/spontanidrottsplats ska innehålla.

För den oinsatte kan det tyckas motsägelsefullt att vilja planera för ökad jämställdhet och samtidigt separera killar och tjejer. När jag frågade Moa Björnson i fall det funnits några ifrågasättanden kring detta, svarade hon:

”Det har varit ifrågasättanden. För om man säger att man ska jobba med jämställdhet och så jobbar man med bara tjejer, för att lyfta fram dem som grupp - hur kan det då bli jämställt? Man skulle kunna hävda att vi i så fall borde jobba med både tjejer och killar. Men vi har sagt att vi måste testa någonting, för att den här gruppen annars inte kommer till tals. De får inte sin vilja igenom per automatik. Och då måste vi, i ett mellanskede, separera de här grupperna och fokusera på tjejer.”

Behovet av att åtskilja kvinnor och män i ett mellanskede för att på så vis uppnå ett mer jämställt samhälle, är något som Anita Larsson belyser i sin forskning. Larsson (2008) menar att det är en vanlig fråga om man verkligen ska lyfta fram kvinnor och mäns olika livssituationer, i fall man nu vill undvika att låsa fast dem i olika könsroller? Larsson hävdar att denna fråga avslöjar en omedvetenhet om att ojämställdheten är inbyggd i samhällets strukturer – d.v.s. en okunskap om genussystemets/patriarkatets verkningar.

Att använda sig av ett genusperspektiv i planeringen innebär att man tar hänsyn till att de skillnader som finns mellan kvinnors och mäns livssituationer inte enbart beror på individuella val, utan även på samhälleliga strukturer (Larsson, 2008, s. 51). Därför

är en separering mellan män och kvinnor i ett mellanskede relevant för planeringen. I Aktivitetsytans fall är det relevant att fråga sig i fall kommunens uppgift att planera för alla medborgare kan anses vara uppnådd, när de spontanidrottsplatser som man hittills hade planerat för, i så pass stor utsträckning används av killar? Moa Björnson igen:

”När vi planerar platser, så planeras offentliga platser för alla och de är ju för alla medborgare. Vi ska ju inte stänga ute eller exkludera nån. Men om man hela tiden har alla i tanken, så kanske det ändå är indirekt så att folk exkluderas.”

Risken med en könsneutral planering, som Larsson (2008) kallar det, leder med andra ord till en indirekt exkludering. Att planering inte per automatik ser till jämställdhetens bästa, var en insikt som tjänstemännen som var involverade i Aktivitetsytan fick och som tas upp i följande avsnitt.

5.2.1 Vi planerar inte jämställt automatiskt

En viktig lärdom från delaktighetsarbetet kring Aktivitetsytan var att planerarna själva fick upp ögonen för att de inte automatiskt planerar jämställt. Moa Björnson:

”Jag tror att det är många på planeringssidan, inklusive mig själv, som har fått upp ögonen för vi inte planerar jämställt automatiskt. Och det är ju en vinst som man också tar med sig i andra planeringsprocesser. Att man mer och mer får upp ögonen för vilka man planerar för.”

Denna insikt relaterar till Anita Larssons resonemang om hur planerarens egen människosyn och värderingar har ett betydande inflytande över hur planeringen går till. Är planeraren ”könsneutral” i sin planering, anser den ligga i linje med att värna om allmänhetens intresse. Men som konstaterats redan konstaterats, riskerar man då att prioritera redan gynnade grupper. Ett exempel är hur spontanidrottsplatser som de ser ut i dag, indirekt gör att tjejer exkluderas, eftersom deras intressen inte tas tillgodoses i platsernas arkitektoniska utformning. Detta är ett argument för att använda sig av ett genusperspektiv i planeringen. Samtidigt är det viktigt att poängtera att den snedfördelade användningen av spontanidrottsplatser ett resultat både av deras arkitektoniska utformning och sociala strukturer. Just relationen mellan fysisk utformning och sociala strukturer är vad som gör genusperspektivet så komplext, vilket analyseras närmre i följande avsnitt.

5.2.3 Fysisk utformning och sociala strukturer

Det som gör genusperspektivet i planeringen komplext är både fysiska utformning liksom sociala strukturer påverkar huruvida en plats används mer eller mindre jämställt. Ett exempel är hur spontanidrottsplatser, som konstaterats används ojämställt, har en fysisk utformning som möjliggör för aktiviteter som generellt sätt föredras av killar. Detta gör att killars rumsliga kontroll över dessa platser ökar. Men att 80 % av användarna på spontanidrottsplatser är killar kan inte enbart förklaras av platsernas fysiska utformning.

Möjligheten för spontanidrott utomhus är en rumslig tillgång för alla. Dock visar undersökningar att killar i idrottssammanhang tenderar att ta tolkningsföreträde på hur idrottandet ska gå till. Denna sociala struktur gör att många tjejer känner sig utestängda från att använda spontanidrottsplatser (Blomdahl et al, 2012, s. 36 & Riksidrottsförbundet, 2007, s. 24-26). Det är en minst lika viktig förklaring till varför att spontanidrottsplatser används ojämställt.

Att förstå vad som är en effekt av sociologiska faktorer och vad som är en effekt av en rumslig utformning är allt annat än glasklart, vilket ytterligare belyser problematiken i att försöka planera för platser med ett mer jämställt användande. Men just att belysa hur relationen mellan sociala strukturer och rumslig utformning påverkar användandet av platser, är viktigt i fall ett genusperspektiv ska komma till sin rätt inom planeringen. Som Gunnel Forsberg uttrycker det i boken *Genusforskning inom kulturgeografin*:

Det handlar inte om att göra sociala problem till rumsliga problem, utan om att se rummet som medaktör i konstruktionen av social ojämlikhet. Rummet skapar olika villkor för kvinnor och män.

(Forsberg, 2003 s. 28)

Ett exempel är hur Stapelbäddsparken med sin fysiska utformning uppmuntrar till skejtkิจกรรมer, som än i dag är en manligt dominerad kultur. Karolina Alvarsons konstaterar i sitt examensarbete *Rum i förändring – en studie av Stapelbäddsparken ur ett genusperspektiv* att majoriteten av de som uppehåller sig i Stapelbäddsparken är killar (Alvarson, 2008, s. 47). Detta förklarar Alvarson bero på att den mansdominerade

skejtkulturen är den användargrupp som parken huvudsakligen vänder sig till. Samtidigt som den byggda strukturen understödjer en aktivitet som i huvudsak utövas av killar, påpekar Alvarson att den snedvridna könsfördelningen hos användarna lika mycket är ett resultat av sociala strukturer som av fysiska:

Den fysiska gestaltningen kan inte ensam stå för att rätta till dagens asymmetriska genusförhållanden, det är ett samspel mellan den fysiska miljön och dess sociala dimensioner.

(Alvarson, 2008, s. 49)

Ett steg i att förstå komplexiteten i hur sociala liksom fysiska strukturer hänger samman, kan vara att analysera rum i termer som territorialitet eller rumslig kontroll och även genom att använda sig av ett genusperspektiv. Genusperspektivet innebär analyser av maktrelationer, vilket har lika stor betydelse i skapandet av en plats, som de rumsliga dimensionerna. Genom de rådande maktrelationerna på en plats, skapas både fysiska och sociala gränser, som definierar vem som känner sig välkommen eller exkluderad på en plats (McDowell 1999 s. 4).

Hur kommer då Aktivitetsytan att användas? Kommer det bli en mer jämställd plats än vad mer typiska spontanidrottsplatser är? Det får framtiden att utvisa. Tydligt är dock att utan utvärdering och möjlighet till uppföljning av projektet i förvaltningsfasen, blir effekten av projektets genusperspektiv i planeringsprocessen svår att utvärdera.

5.3 Aktivitetsytans och Stapelbäddsparkens olika delaktighetsprocesser

Det här avsnittet avser att besvara uppsatsens tredje frågeställning:

Vid en jämförelse mellan Aktivitetsytan och Stapelbäddsparken, vad skiljer delaktighetsprocesserna åt och går det att säga om Aktivitetsytans fortsatta utveckling, genom att se på Stapelbäddsparkens utveckling?

5.3.1. Skillnad i varifrån initiativen kom

Någonting som skiljer de båda projekten åt är varifrån initiativen till delaktigheten kom. I Stapelbäddsparkens fall kom initiativet från en utomstående organisation och eldsjäl (Bryggeriet och John Magnusson). I Aktivitetsytans fall kom initiativet från Malmö stad. Deltagarna i Stapelbäddsparken representerade en stark, redan organiserad grupp, Malmös skejtare, medan deltagarna i Aktivitetsytan var en lös icke-organiserad grupp, som var tänkt att representera en bredare målgrupp (unga tjejer).

En förutsättning för tjejernas deltagande i planeringen runt Aktivitetsytan var den anställning som de fick av Malmö stad. Anställningen möjliggjorde att kommunen lyckades få fram åsikter och idéer om vad en aktivitetsyta kan vara, från en målgrupp som sällan får sin röst hörd (i och med att de inte är organiserade runt en specifik sakfråga). Kommunen lyckades på så vis undgå en stor risk vid delaktighetsprocesser, nämligen att en redan stark målgrupp blir hörsammad på en mindre stark målgrupps bekostnad. Denna risk har bl.a. Patsy Healy (2010) beskrivit i boken *Making better places*.

5.3.2 Skillnad i nivå av delaktighet

I fallet med Stapelbäddsparken så fanns redan ett engagemang i från skejtföreningen, vilket gör att delaktigheten kan sägas komma underifrån. Aktivitetsytans delaktighet var däremot ett ovanifrån-initiativ, då kommunen bjöd in tjejerna till deltagande. Moa Björnson:

”I arbetet med Aktivitetsytan, så har vi mobiliserat folk som skulle vilja ha ett engagemang på platsen. Sedan har de visserligen jobbat vidare mer eller mindre självständigt, men det är fortfarande vi [kommunen] som äger initiativet. Det har handlat om att mobilisera ett engagemang och sedan styra oss efter vad de har velat.”

Samtidigt berättar Moa att de deltagande tjejerna runt skapandet av Aktivitetsytan upplevde att projektet kom underifrån. Moa citerar från sammanfattningen av en gruppintervju med tjejerna, som Tim Delshammar, forskare vid SLU Alnarp, gjorde sommaren 2011:

Projektet kan göra skillnad eftersom det kommer underifrån. Det är saker som folk som bor i stadsdelen vill ha, det är inte någon som kommer uppifrån och säger åt dom vad det ska bli. Dessutom är det bra att det är tjejer som arbetar med projektet eftersom det annars är killar som dominerar. Det ska förändras. Tjejer ska få känna sig välkomna.

(Deltagare i Ung i Sommar 2011)

Moas kommentar till citatet: ”Det är ju ett tecken på att man upplever det som att projektet kommer underifrån, fast det gör ju inte det från början. Det kanske bara är den här tjejer som upplever det. Men det handlar om att samverka [mellan kommun och medborgare] på

mer och mer lika villkor. ”

Vilken nivå av delaktighet har då skett i respektive projekt? I uppsatsens teoridel förklarades hur delaktighet kan delas in i olika nivåer baserade på graden av beslutsfattande som delegerats till medborgarna. Två vanliga tankemodeller för detta är Sherry Arnsteins delaktighetsstege (1969) och Sveriges Kommuner och Landstings delaktighetstrappa (2009).

I Aktivitetsytans fall har delaktigheten handlat om att låta medborgarna vara med under en längre planeringsprocess, från idé till färdigt förslag. Därmed kan man säga att arbetet platsar in på det fjärde steget på SKL:s delaktighetstrappa, som kallas Inflytande/Delaktighet eller Samarbete. Detta eftersom det skett en delaktighet, men deltagarna har saknat formellt inflytande i beslutsprocessen. Istället har kommunen helt haft den formella makten över de beslut som tagits.

Att se var processen runt Aktivitetsytan skulle befinna sig på Arnsteins stege är mer svårt. De fem första stegen på Arnsteins stege är exempel på vad hon kallar symboliskt deltagande. Detta är inte en helt rättvis beskrivning av Aktivitetsytan – eftersom man rent konkret kan se deltagarnas påverkan i processen, genom gestaltningens inriktning. Samtidigt är det efterföljande steget, steg 6, Partnerskap, inte heller en helt rättvis placering, då partnerskap definieras av att deltagarna har mandat i beslutfattandet, vilket formellt sätt inte funnits i fallet med Aktivitetsytan.

I min intervju med Moa Björnson berättade hon att det i arbetet funnits en strävan efter samverkan och i viss mån medbestämmande ifrån medborgarna, i arbetet med Aktivitetsytan. Moa Björnson använder sig därmed av de begrepp som ingår i SKL:s delaktighetstrappa, och som nog också bäst beskriver projektets delaktighetsform. Att delaktighetstrappan är lättare att använda sig av än Arnsteins stege, kan bero på skillnaden i ansats hos de två tankemodellerna, där delaktighetstrappan är mindre radikal och fungerar mer som ett stöd för den representativa demokratin, medan Arnsteins stege syftar till en mer radikal omfördelning av makten.

När det gäller Stapelbäddsparken ingick John Magnusson i styrgruppen. Därmed förekom en högre grad av beslutsfattande från medborgarna i projektet runt Stapelbäddsparken, än i projektet med Aktivitetsytan. Samtidigt handlade John Magnussons plats i styrgruppen mest om att legitimera beslut snarare än reellt medbestämmande i beslutsprocessen,

enligt Lieberg (Göransson et al, 2006, s. 23). Om man utgår ifrån Liebergs analys, kommer Stapelbäddsparkens delaktighet därför att hamna på SKL trappans femte steg, Medbestämmande, respektive sjätte steget, Partnerskap, på Arnsteins steg.

Att delaktigheten runt Stapelbäddsparken är lättare att placera in på Arnsteins steg skulle kunna bero på två saker. Dels att delaktigheten var ett underifrån-initiativ, vilket också är det som Arnstein utgick ifrån då hon konstruerade sin modell. Dels kan det bero på att delaktigheten bestod i samverkan mellan kommunen och föreningen Bryggeriet, vilken hade erfarenhet sen tidigare av kommunala processer. På så vis var den deltagande parten mer jämställd med kommunen, än vad tjejerna runt Aktivitetsytan var. Genom John Magnussons position i styrgruppen fick han (som representant för skejtungdomar och föreningen Bryggeriet) även stor insyn i processen, vilket också bidrar till hans mer jämställda position gentemot kommunen. När två parter är mer jämbördiga borde möjligheten till ett reellt partnerskap vara större.

5.3.3 Skillnad i att använda sig av ett genusperspektiv

En påtaglig skillnad mellan de två projekten är det genusperspektiv varifrån Aktivitetsytan tog sitt avstamp. Medan Aktivitetsytans delaktighet hade ett tydligt uttalat fokus på tjejer, var det inte tydligt uttalat att Stapelbäddsparkens delaktighet skulle komma att gynna killar i första hand. Detta avslöjar en skillnad i medvetenhet hos kommunen om vilken målgrupp som de kommunala resurserna går till.

Stapelbäddsparken saknade ett genusperspektiv i sin planering, men är ett gott exempel på hur tjänstemän med politiska beslutsfattare bakom sig, har varit lyhörda på medborgarnas önskemål och engagemang. Att Stapelbäddsparken sedan kom att användas mest av killar, låg sedan till grund för kommunens insikt om att delaktigheten i Aktivitetsytan borde ha ett genusperspektiv.

Det politiska beslutet om att planera Aktivitetsytan med ett genusperspektiv tyder på att Malmö stad hade blivit medveten om att man omedvetet prioriterat killars användning av spontanidrottsplatser – och indirekt valt bort tjejer som målgrupp. Malmö stad kan på så sätt sägas ha responderat på den inneboende problematik som delaktighetsprojekt innebär –

och som Patsy Healy varnar för – att en grupp gynnas på en annan grupps bekostnad.

5.3.4 Skillnad i finansiering av projekten

En annan skillnad mellan projekten är deras finansiering. Medan Stapelbäddsparken var kommunalt finansierad, var Aktivitetsytan finansierad genom ett EU-projekt. Detta innebar att Aktivitetsytan hade en fast tidsram på tre år medan Stapelbäddsparkens tidplan var mer flexibel (och kom att pågå i sju år).

I båda fallen kan konstateras att de långa processerna gynnat delaktigheten, då det ger upphov till att en relation utvecklas mellan deltagare och kommun, samt möjliggör för en viss flexibilitet inom projekten.

5.3.5 Förvaltningen av Stapelbäddsparken och Aktivitetsytan

Huruvida det går att säga någonting om Aktivitetsytans utveckling, genom att studera Stapelbäddsparkens utveckling är inte självklart. En koppling mellan de båda projekten är att själva förvaltningen av respektive plats är avgörande för hur platsen kommer att användas. På Stapelbäddsparken finns ett

tydligt samarbete mellan Gatukontoret och Kulturförvaltningen och därmed underlättas samspillet mellan inomhus- och utomhusaktiviteter, vilket förstärker Stapelbäddsparkens ”varumärke” och flexibilitet.

I fall Aktivitetsytans förvaltning kommer att bli specialutformad (d.v.s. inte ingå i kommunens standard/ordinarie förvaltning) kan liknande samarbeten uppstå, då t.ex. både ungdomshuset Tegelhuset och ungdomsföreningen RGRA (Rörelsen Gatans Röst och Ansikte) har lokaler i nära anknytning till Aktivitetsytan. Den som ”håller i nyckeln” för Aktivitetsytan, som Anders Dahlbäck uttryckte det, kan därför ha en koppling även till någon av dessa platser.

Figur 13: Aktivitetsytan under byggnation i maj 2013 - relationen till övriga verksamheter

6. DISKUSSION

Uppsatsens diskussion består av tre avsnitt. I det första avsnittet diskuteras fenomenet att låta medborgare vara delaktiga genom anställning, så som Aktivitetsytan är ett exempel på. Detta finner jag relevant att diskutera eftersom delaktighet i stadsutvecklingsfrågor genom anställning inte kan ses som helt okontroversiellt.

I det andra avsnittet diskuterar jag huruvida jag kan se en möjlig metod för delaktighet i skapandet av offentliga rum. Jag finner en möjlig metod för delaktighet relevant att diskutera i och med min jämförelse av Aktivitetsytan och Stapelbäddsparkens två delaktighetsprocesser. Jag börjar avsnittet med att diskutera de gemensamma beröringspunkter som jag har identifierat i de båda projektens metoder. Därefter följer mitt resonemang om en metod kopplat till mina teoretiska utgångspunkter.

Eftersom min uppsats har handlat om både delaktighet och genusperspektiv, har jag valt att avsluta med några ord om det finns en koppling mellan att arbeta med delaktighet i stadsutvecklingsprojekt och att arbeta med ett genusperspektiv. Detta behandlas kort i diskussionens tredje och avslutande avsnitt.

6.1 Delaktighet genom anställning

I projektet Aktivitetsytan valde Malmö stad att testa om man kan skapa ett engagemang runt en plats genom att anställa medborgare. Deras förhoppning var att anställningen skulle leda till ett fortsatt engagemang. Ett faktiskt exempel på hur det mobiliserade engagemanget kom att leva vidare är workshopen på Medea den 9 mars 2013, där tio ungdomar från *Ung i sommar 2011* och *2012*, valde att delta obetalt under en hel dag. Men tydligast kanske engagemanget märks genom påverkansgruppen *EiM*. I *EiM*:s fall är det fortsatta, ideella engagemanget framförallt kopplat till sociala insatser (så som tjejkvällar) och inte till Aktivitetsytan som plats. Möjligen kan detta komma att ändras när Aktivitetsytan är färdigbyggd, delvis beroende på vilken förvaltningsform den får.

I min intervju med Moa Björnson påpekar hon att det är viktigt att diskutera om mobilisering av ett engagemang hos medborgare genom anställning är rätt väg att gå, eftersom det är en resursintensiv fråga, som därmed hör hemma hos politiken (muntligen, Björnson, 2013). Frågan kräver att diskuteras även ur ett annat perspektiv, nämligen hur en anställning av medborgare påverkar vilken typ av delaktighet som tillåts?

Genom att kommunen anställer medborgare, har kommunen makt över vilka som får delta eller inte.

Den delaktighet som tillåts är även en delaktighet i en av kommunen på förhand bestämd sakfråga. Makten om runt vad som medborgarna får delta i är därmed inte under diskussion.

Frågan är om inte en viktig poäng med medborgardelaktighet därmed går förlorad. Det vill säga, poängen med ett av medborgarinitierat engagemang är baserat på att medborgarna själva strävar efter att få delta och påverka en specifik sakfråga (eller plats). När kommunen istället tilldelar medborgarna möjlighet att påverka en av kommunen utsedd sakfråga, tillåts en delaktighet att uppstå, men på av kommunen på förhand satta premisser.

Samtidigt det inget som säger att inte båda typer av delaktighet inom stadsutvecklingsfrågor skulle kunna verka parallellt. Och i fallet med Aktivitetsytan framkommer ju även en vinst med anställning som delaktighetsform – att kommunen genom sitt val av deltagare har lyckats fånga en målgrupp som sällan får sin röst hörd. Dessutom kan anställningarna runt Aktivitetsytan ses som en form av utbildning för deltagarna, i hur man kan påverka sakfrågor och vilka vägar som finns in i kommunen – vilket skulle kunna leda till att deltagarna initierar ett eget initiativ runt en egen sakfråga i framtiden.

Dessutom bör det tilläggas att risken för att den anställda medborgaren skulle bli ett utbrett fenomen, nog får anses som liten, med tanke på våra kommuners begränsade ekonomiska resurser.

6.2. En möjlig metod för delaktighet i planeringen av offentliga rum?

Genom min tidigare jämförelse av Aktivitetsytan och Stapelbäddsparkens två delaktighetsprocesser har jag kunnat identifiera ett par viktiga beröringspunkter i deras tillvägagångssätt. Dessa är att använda sig av workshops som metod och att kommunen är flexibel i sin organisation.

6.2.2 Workshops

Båda projekten har använt sig av workshops som metod för att göra delaktigheten möjlig. Stapelbäddsparkens gestaltning, som togs fram av landskapsarkitekter på konsultföretag, baserades på idéer ifrån ett flertal olika workshops, där främst skejtungdomar från Bryggeriet ingick.

Tillvägagångssättet för workshopsen under arbetet med Aktivitetsytan kan (enligt Amine Mehmedi och Julia Magnusson) likställas med hur workshopen runt ett fysiskt avtryck på Aktivitetsytan, gick till. Under denna workshop gav Malmö stad förslag på åtta koncept varifrån deltagarna kunde ta inspiration, men ett koncept var även möjlighet till fria idéer. Man kan säga att kommunen å ena sidan styrde deltagarnas delaktighet. Å andra sidan är det svårt att veta i fall några idéer alls hade kommit upp i fall deltagarna endast möttes av ett vitt, tomt papper, då ungdomarna inte representerade en brukargrupp med ett starkt gemensamt intresse.

Eftersom båda delaktighetsprojekten har baserats på workshops kan man fråga sig hur det kommer sig att workshopen som metod verkar föredras. Kanske är det enbart ett tecken för vår samtid, där även många andra samarbetsprocesser ofta innehåller workshops. Eller så är det möjligen ett tecken som visar på hur workshopens struktur frisätter tankebanor oavsett kunskapsnivå och ger konkret resultat. Ett konkret resultat, som är passande för samarbete då resultatets form fortfarande är någorlunda öppet och därför går att finjustera, samtidigt som utgångspunkten ur de gemensamma tankarna inte går förlorad.

Kopplat till workshops talar både Julia Magnusson och Anders Dahlbäck om vikten av att ta ett steg tillbaka som yrkesverksam under delaktighetsprojekt. Att vara guidande men inte styrande. Detta kallar Julia Magnusson för att ha en öppen agenda, vilket även det är en likhet mellan de båda projekten. Den öppna agendan för Stapelbäddsparkens delaktighet illustreras främst genom att John Magnusson var med i den beslutande styrgruppen och därmed fick insyn i hela projektets process.

6.2.3 Att kommunen är flexibel som organisation

Förutom workshops som metod, är en av beröringspunkterna att kommunen i båda fallen var flexibel i sin organisation. I Aktivitetsytans fall innebar flexibiliteten delvis i att man från kommunens håll var öppen för att ytans inriktning skulle bli vad tjejerna önskade och att inte kommunen var styrande. Delvis innebar flexibiliteten att man i sin organisationsstruktur samarbetade över förvaltningsgränser, så som Förebyggande och

Fritid, Stadsdelsförvaltningen i Rosengård, Miljöförvaltningen och Gatukontoret.

I Movium-rapporten *Ungdomar utvecklar ett offentligt rum – exemplet Stapelbäddsparken*, skriver författarna att Stapelbäddsparken är ett bra exempel på hur stadsplaneringen har utvecklats genom att ha en större flexibilitet i sin organisation:

Stapelbäddsparken är ett levande bevis på att vi håller på att lämna industrisamhällets organisationsstrukturer bakom oss. Kunskapssamhällets organisationsstrukturer är mindre storskaliga, de är unika och situationsanpassade, och det är just vad som kännetecknar Stapelbäddsparken.

(Göransson et al, 2006, s. 35)

Vidare menar författarna till rapporten att behovet av en mer flexibel kommunal organisation är en följd av att dagens stadsplaneringen har kommit att bli mer inriktad mot dialog och medverkan från medborgarna (Göransson et al, 2006, s. 24-25).

Jag vågar påstå att även Aktivitetsytan är ett exempel på hur kunskapssamhällets organisationsstruktur har blivit mer situationsanpassad och krävt en mer flexibel kommunal organisation. Kanske går det här att se början på ett nytt förhållningssätt från kommunens håll, i planeringen av stadens offentliga rum.

6.2.4 Är en möjlig metod för delaktighet önskvärd?

För att återgå till avsnittets inledande rubrik En möjlig metod för delaktighet i skapandet av offentliga rum? vill jag börja med att vrida på frågan - Är det önskvärt att hitta en möjlig metod för delaktighet i planeringen, och/eller skapandet av offentliga rum?

Enligt Patsy Healy (2010) är svaret både ja och nej. Healy menar att det finns en risk med att fastslå en metod för delaktighet eftersom det då är lätt att man börjar planera efter checklistor och protokoll. Healy bygger sitt resonemang på att modernismens planering till mångt och mycket gick ut på att följa just checklistor och protokoll, vilket resulterade i en fixerad planeringsprocess. Den rådande synen inom stadsplaneringen var under modernismen att man skulle sträva efter att uppnå de mål som fastställts av politiker. I dagens stadsplanering har vi mer diffusa mål än hur många bostäder som ska byggas och hur nära boende ska ha till lekplatser m.m.

Ett exempel på ett samtida mål är t.ex. social hållbarhet, något som är mer svårt att bocka av från en checklista. Dessutom menar Healy att risken med checklistor är att planeringsprocessen blir fixerad, vilket gör att den kreativa och anpassningsbara expertis som planerare innehar därmed går förlorad. Deras kunskap förminsкас på så vis, till att enbart administrera checklistor. Däremot menar Healy att checklistornas fördel – att kunna systematisera – kan fungera som ett hjälpmedel när man ska förstå en situation eller designa hur en process ska se ut.

Ännu ett argument som talar emot att fastslå en enda metod för delaktighet, är enligt Healy att man riskerar att missa att olika projekt alltid befinner sig i sin specifika kontext. Med kontext menar Healy inte enbart geografisk, utan även politisk, juridisk, ekonomisk och social kontext. Eftersom samhällen skiljer sig åt i hur människor (väljer att) engagera sig och ge uttryck för sina tankar om platskvalitet blir kontexten av stor betydelse. Denna kontextuella betydelse talar mer för att en metod runt delaktighet bör (åter)uppfinnas för varje enskilt projekt, snarare än följa en fixerad process (Healy, 2010, s. 227).

Precis som Healy ifrågasätter jag i fall det är önskvärt att hitta en möjlig metod för delaktighet i skapandet av offentliga rum. För att reell delaktighet i planeringen ska vara möjlig är det av yttersta vikt att processen tillåts att vara dynamisk. Risken att fixera en process som är av yttersta vikt att den får lov att vara dynamisk gör det svårt att argumentera för en enda slutgiltig metod.

Samtidigt finns det möjlighet att påstå att de gemensamma beröringspunkter som jag har identifierat i Aktivitetsytan och Stapelbäddsparkens metoder, gör det möjligt att se olika typer av redskap för att arbeta med delaktighet. Redskap som består i att kommunens förhållningssätt måste vara att kommunen är organisation flexibel nog att kunna arbeta över förvaltningsgränser, men även flexibel i att processerna kan ta lång tid – eller få en oväntad riktning.

Det går också att påstå att workshops som arbetsmetod i delaktighetsprojekt tillsynes verkar vara ett fungerande redskap, då workshops ger konkreta resultat och dessutom möjliggör för deltagare med olika bakgrund att frigöra sina tankebanor.

Även de framgångsfaktorer som framkom i uppsatsens andra del Fallstudien: Aktivitetsytan skulle kunna vara möjliga redskap i en delaktighetsmetod. Dessa framgångsfaktorer var *Återkoppling till deltagarna, Konkreta resultat samt Tydlighet i vad man kan påverka som deltagare*. Kanske handlar en möjlig metod inte lika mycket om att kunna bocka av punkter på en lista, som att vara medveten om vilka redskap – eller verktyg - som vi som planerare har att tillgå – och anpassa dessa verktyg efter de projekt och de kontexter vi för närvarande har ett delaktighetsarbete runt.

Eftersom min fallstudie över Aktivitetsytan berör projektet både som ett delaktighetprojekt och som ett projekt med genusperspektiv, finner jag det lämpligt att nämna några ord om den koppling jag ser mellan dessa två incitament.

6.3 Kopplingen mellan delaktighet och genusperspektiv i stadsutvecklingsprojekt

När det gäller genusperspektivet i planeringen har jag i uppsatsen kunnat konstatera att det finns en inbyggd komplexitet i att vilja planera för ett mer jämställt användande av offentliga rum (så som ytor för fysisk aktivitet/spontanidrottsplatser) då användandet beror både på rumslig utformning liksom av sociala strukturer. Här ser jag dock en klar koppling mellan hur delaktighet i planeringen av en plats faktiskt kan innebära möjligheten att få påverka både den rumsliga utformningen och den sociala strukturen – i fall delaktigheten även fortsätter i själva förvaltningsfasen.

Med det sagt ska det bli intressant att följa om Aktivitetsytans förvaltning kommer att fortsätta ha ett genusperspektiv genom att bli ett delaktighetsprojekt. Något som i så fall skulle kunna bli en mycket intressant framtida forskningsfråga.

7. AVSLUTANDE REFLEKTIONER

7.1 *Ger ökad delaktighet en förändrad syn på de offentliga rummen?*

Som nämdes i föregående kapitel skriver författarna till Movium-rapporten *Ungdomar utvecklar det offentliga rummet – exemplet Stapelbäddsparken* (2006) att Stapelbäddsparken är ett exempel på hur kommunens organisationsstruktur har blivit mer flexibel. Flexibiliteten är ett svar på hur kommunen har fått anpassa sig för att stadsplaneringen har fått ett ökat fokus på dialog och medverkan från medborgare. Jag vill hävda att även Aktivitetsytan är ett exempel på detta.

De båda projekten kan ses som exempel på hur den samtida stadsplaneringen i högre grad än tidigare har en ambition av att involvera medborgare i skapandet av de offentliga rummet. Om vi utgår ifrån att detta är ett tecken för vår samtid, blir det intressant att ställa sig frågan:

Kommer en planering som i större utsträckning sker i delaktighet med medborgare att förändra synen på det offentliga rummet?

För att kunna reflektera över denna fråga krävs först ett par ord om vad det offentliga rummet står för.

7.1.2 *Det offentliga rummet återspeglar samhällets värderingar*

Landskapsarkitekten Marc Francis hävdar att människor genom sina känslor och handlingar på en plats, gör anspråk på vad en plats betyder och vilka värderingar den innehar (Francis, 1989, s. 148). På så vis blir de offentliga rummen en återspeglings av oss själva och vårt ständiga (om-)skapande av vad som kännetecknar vårt samhälle:

Public spaces reflects ourselves, our larger culture, our private beliefs, and public value. Public space is the common ground where civility and our collective sense of what may be called "publicness" are developed and expressed. Our public environment serves as a reflection or mirror of individual behaviors, social processes, and our often conflicting values.

(Francis, 1989 s. 149)

Med andra ord är det offentliga rummet en symbol, både abstrakt och konkret, för vårt samhälles värderingar. Eftersom ett samhälles värderingar inte är statiska utan ständigt omarbetas i en föränderlig process, borde det samma gälla för vilka värderingar som vi tillskriver det offentliga rummet. Hur kommer då ett samhälle som i större utsträckning involverar medborgare i planeringen påverka synen på det offentliga rummet?

7.1.3 Ökad delaktighet ger ett ökat platsägandeskap

Att arbeta med delaktighetsprocesser i skapandet av offentliga rum innebär att människor får vara med och påverka en plats utformning och användning. Medborgarna blir då medproducenter, snarare än konsumenter av de offentliga rummen, som Stenberg et al beskriver i sin forskning:

When inhabitants become co-actors in urban governance and development, they also become producers rather than mere consumers of the urban fabric.

(Stenberg & Fryk, 2012 s. 3286)

När medborgarna genom delaktighet blir producenter av de offentliga rummen kan ett ökat platsägandeskap uppstå. Detta ger både positiva och negativa konsekvenser. I bästa fall gör ägandeskapet att platsen upplevs som omtyckt, vilket blir en inbjudan till övriga brukare. I sämsta fall gör ägandeskapet att övriga brukare känner sig exkluderade från platsen. Detta är en inneboende problematik som finns i delaktighetens natur.

7.1.4 En konflikt mellan platsägandeskap och kommunens uppdrag

Denna problematik är särskilt problematisk just för kommunen, som (oftast) är huvudman för de offentliga rummen. Detta eftersom kommunens skyldighet att planera för allmänhetens bästa, står i tydlig konflikt med risken att skapa ett offentligt rum som gör att vissa brukare känner sig exkluderade ifrån en plats, som en följd av att platsen har skapats i delaktighet med andra brukare.

Jag vill hävda att denna problematik är en stor anledning till varför delaktighet i planeringen och förvaltningen av offentliga rum i staden inte sker i större utsträckning än vad det gör i dag. Man undviker en potentiell konflikt om det offentliga rummet innan den ens har uppkommit. Frågan är dock om inte dessa potentiella konflikter om det offentliga rummet är nödvändiga att bemöta, i strävan efter en mer socialt hållbar utveckling av staden? Kanske innebär en ökad medborgardelaktighet till att synen på de offentliga rummen förändras från att vi ser dem som något neutralt och som ska tillgodose en generell allmänhet, till att i större utsträckning utformas till att tillgodose en mer specifik användargrupp.

För som Moa Björnson säger i en intervju om Aktivitetsytan i Sveriges Radio 2011: ”Ett rum för alla är ett rum för ingen.”

8. KÄLLFÖRTECKNING

8.1 Elektroniska källor

Andersson-Ek Mia (2009) *Tillgång till stadens rum – en utvärdering av trygghetsvandringskonceptet*

Tillgänglig: http://www.tryggaremanskligare.goteborg.se/pdf/publikation/Tillgang_till_stadens_rum.pdf [2013-06-14]

Björnson, Moa (2012) Hållbar Stad [hemsida]

Den deltagande och jämlika staden – en utopi?

Tillgänglig: <http://www.hallbarstad.se/projects/59-aktivitetsyta-pa-tjejers-villkor> [2013-02-14]

Blomdahl Ulf, Elofsson Stig & Åkesson Magnus (2012) *Spontanidrott för vilka? En studie av kön och nyttjande av planlagda utomhusytor för spontanidrott under sommarhalvåret*, Stockholms Universitet

Tillgänglig: <http://www.stockholm.se/idrott/forskning> [2013-06-14]

Boverket (2010) *Boendeinflytande i praktiken*

Tillgänglig: <http://www.boverket.se/Global/Webbokhandel/Dokument/2010/Boendeinflytande-i-praktiken.pdf> [2013-06-14]

Castell, Pål (2012) *Stegen och trappan – olika syn på deltagande* I: Stenberg et al 4, *Framtiden är redan här*

<http://www.mellanplats.se/wpcontent/uploads/2013/06/FramtidenMellanplats2013smallest1.pdf>
[2013-06-14]

Corkhill, Emma (2012) *Stegen och kuben – vad döljer sig bakom medborgardialogen?* I: Stenberg et al 4, *Framtiden är redan här*

<http://www.mellanplats.se/wpcontent/uploads/2013/06/FramtidenMellanplats2013smallest1.pdf>
[2013-06-14]

Malmö stad 1: *Aktivitetssytan* [hemsida]

Tillgänglig: www.malmo.se/aktivitetssytan [2013-02-14]

Malmö stad 2: *Spontanidrottsplatser*

Tillgänglig: <http://www.malmo.se/Medborgare/Idrott--fritid/Idrottsanlaggningar/Spelfalt-bollplaner/Spontanidrottsplatser.html> [2013-06-05]

Nationalencyklopedin 1, Nationalencyklopedin Uppslagsord: Empowerment
Tillgänglig: <http://www.ne.se/lang/empowerment> [2013-06-14]

Nationalencyklopedin 2, Nationalencyklopedin Uppslagsord: Hållbar utveckling
Tillgänglig: <http://www.ne.se/lang/h%C3%A5llbar-utveckling> [2013-06-14]

Nationella sekretariatet för genusforskning 1 (2012-02-02) *Genusforskningens terminologi*
Tillgänglig: <http://genus.gu.se/meromgenus/ordlista/> [2013-05-17]

Nationella sekretariatet för genusforskning 2 (2012-01-25) *Genus handlar om...*
Tillgänglig: <http://genus.gu.se/meromgenus/genus-handlar-om/> [2013-05-17]

Riksidrottsförbundet (2007) *Näridrottsplatser och Spontanidrott*, Handslaget
Tillgänglig: http://www.rf.se/ImageVault/Images/id_589/scope_128/ImageVaultHandler.aspx [2013-06-14]

Sveriges Kommuner och Landsting 1 (2009) *11 tankar om Medborgardialog*
Tillgänglig: <http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7164-427-5.pdf?issuusl=ignore> [2013-06-14]

Sveriges Kommuner och Landsting 2 (2010) *Hållbar stadsutveckling – Positionspapper*
Tillgänglig: <http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/5208.pdf?issuusl=ignore> [2013-06-14]

Göransson Sten, Lieberg Mats & Olsson Lieberg Titti (2006) *Ungdomar utvecklar det offentliga rummet - Exemplet Stapelbäddsparken*
Tillgänglig: http://www.movium-slu.se/system/files/news/8363/files/movium_rapport_1-2006_orig.pdf [2013-06-14]

8.2 Muntliga källor

Julia Magnusson, intervju på Rosengårds stadsdelsförvaltning [2013-02-18]

Moa Björnson, intervju på Grand Öl & Mat [2013-03-05]

Ewa Sundström, telefonintervju [2013-03-07]

Anders Dahlbäck, intervju på Malmö Gatukontor [2013-03-11]

Amine Mehmedi, intervju på Kvinnocentrum Rosengård [2013-03-15]

Suzanne Falck, Amine Mehmedi, Noor, Ilyas, Benaz, Rrahime, Sofie Krigsman Simonsen, informella samtal under workshopen i Medea, Malmö Högskola [2013-03-09]

8.3 Tryckta källor

Arnstein R. Sherry (1969) *A ladder of citizen participation*, Journal of the American Institute of Planners, 35:4, 216-224

Delshammar, Tim (2005) *Kommunal parkverksamhet med brukarmedverkan*, Diss. SLU Alnarp, Alnarp, SLU Repro

Healy Patsy (2010) *Making better places – the planning project in the twenty-first century*, Palgrave Macmillan, Storbritannien

Friberg, Tora & Listerborn Carina & Scholten Christina red. (2005) *Speglingar av rum – om könskodade platser och sammanhang*, Brutus Östlings förlag Symposium, Stockholm

Forsberg Gunnel (2003) *Genusforskning inom kulturgeografen – en rumslig utmaning*, Högskoleverket, Prinfo Alfredssons, Bollebygd

Larsson, Anita & Jalakas, Anna (2008) *Jämställdhet nästa! - samhällsplanering ur ett genusperspektiv*, SNS Förlag

Kärrholm, Mattias (2004) *Arkitekturens territorialitet – till en diskussion om territoriell makt och gestaltning i stadens offentliga rum*, Institutionen för arkitektur, LTH, Lunds Universitet, Grahns Tryckeri AB, Lund

Magnusson, Julia (2011) *Ungdomsprojekt Fokus Rosengård*, Delrapport Ung i Sommar 2011, Malmö stad

Malmö stad 3 (2012) *Rosengårdsstråket – Utvecklingsprogram*, Malmö Gatukontor

McDowell Linda (1999) *Gender, identity & Place - understanding feminist geographies*, University of Minnesota Press, USA

Merriam, Sharon B. (1994) *Fallstudien som forskningsmetod*, Studentlitteratur, Lund, Översättning Björn Nilsson

Stenberg, Jenny (2012) *The strength of codesign: citizens as community builders I: Design, Participation, Sustainability, ICT: Sustainable Public Open Spaces and Participation through Interaction and ICT*, Ooms and Verbeke, Ghent, Belgien s.78-93

Stenberg, Jenny & Fryk, Lasse (2012) *Urban empowerment through community outreach in teaching and design*, Procedia – Social Behavioral Sciences Nr 46, 2012 s. 3284-3289

Stenberg Jenny, Fryk Lasse, Bolin Eeva et al (2012) *Urban Empowerment: Cultures of Participation and Learning*, Opublicerat material till antologi för Mistra Urban Futures

Trost Jan, 1997, *Kvalitativa intervjuer*, Studentlitteratur, Lund

Wallén Göran, 1996, *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, Studentlitteratur, Lund

8.4 Bildförteckning

Foton och illustrationer av Karin Vilhelmson om inget annat anges.

Figur 1 sida 23. *Sherry Arnsteins delaktighetsstege från 1969*. Illustration av Karin Vilhelmson baserat på Arnstein R. Sherry (1969) *A ladder of citizen participation*, Journal of the American Institute of Planners, 35:4, 216-224

Figur 2 sida 26. *Sveriges Kommuner och Landstings delaktighetsstege* baserat på Sveriges Kommuner och Landsting 1 (2009) *11 tankar om Medborgardialog*
Tillgänglig: <http://webbutik.skl.se/bilder/artiklar/pdf/7164-427-5.pdf?issuusi=ignore>
[2013-06-14]

Figur 6 sida 41. Foto från Arrangemangsdagen från
Björnson, M. (2011) *Den deltagande och jämlika staden*, Hemsida: Landskapsobservatorium.se
Tillgänglig: <http://www.landskapsobservatorium.se/?p=796> [2013-08-26]

Figur 7 sida 42. Tidningsutklipp om Arrangemangsdagen från
Magnusson, J. (2011) *Ungdomsprojekt Fokus Rosengård - Delrapport: Ung i sommar*, Malmö stad

Figur 9 sida 44. Illustrationsplan över Aktivitetsytan av Karin Vilhelmson, baserat på underlag av Malmö stads Gatukontor (Anders Dahlbäck)

Figur 12 sida 61 : Fotografi över Stapelbäddsparken av Larsson, Sofia (2011)

9. BILAGOR

9.1 Bilaga 1 Frågeguide Julia Magnusson

Bakgrund till arbetet med Aktivitetsytan

1. Kan du berätta lite om dig själv vad har du studerat, hur länge har du arbetat på stadsdelsförvaltningen i Rosengård och hur kom det sig att du blev involverad i arbetet med Aktivitetsytan?
2. Hur skulle du beskriva din roll och dina arbetsuppgifter i arbetet med Aktivitetsytan?
3. Ungdomarna som var med i arbetet var alla unga tjejer som bor i Rosengård och som blev anställda av Malmö stad. Vad fanns det för intentioner bakom valet av fokusgrupp?
4. När jag träffade dig under en workshop i Persborg i våras, nämnde du att det finns en ”projekttrötthet” bland de boende i Rosengård. Kan du utveckla vad det betyder?
5. Med insikten om projekttröttheten i Rosengård, vad gjorde ni från stadsdelsförvaltningen för att arbetet med Aktivitetsytan skulle tas emot annorlunda?
6. Kan du beskriva hur arbetsgruppen (förutom du och ungdomarna) såg ut? Vilka yrkesroller ingick? Hade ni olika discipliner? (Och i så fall – Resulterade det i andra arbetsuppgifter än vanligt?)

Själva arbetet med ungdomarna och Aktivitetsytan

7. Hur var arbetet med ungdomarna upplagt?
8. Hur formulerades ungdomarnas arbetsuppgift och hur reagerade de på sitt uppdrag?
9. Var den reaktionen väntad eller oväntad?
10. Skedde något under arbetets gång som förändrade förutsättningarna?
11. Fanns det fler mål med arbetet förutom att skapa en fysisk plats?
12. Uppkom några oväntade svårigheter eller möjligheter under arbetet?
13. Finns det något som ni med denna nya erfarenhet i bagaget, skulle ha gjort annorlunda?
14. Nu håller Aktivitetsytan på att byggas och än kan vi inte vet om platsen kommer användas av fler tjejer än övriga aktivitetsytor. Men när Aktivitetsytan är färdigbyggd, finns det några planer på uppföljning - att försöka locka just tjejer till användning av platsen, genom events m.m?
15. Berätta gärna om sambandet mellan Aktivitetsytan och Facebook-gruppen EIM?
16. Förutom dig så kommer jag att intervjua Moa Björnson, som också var processledare. Finns det någon mer som var involverad i arbetet som du tänker att jag skulle ha nytta av att kontakta?
17. Om du bara får välja en sak – vad är det viktigaste du har fått med dig från arbetet med Aktivitetsytan?
18. Är det någonting du tycker vi har missat att ta upp i den här intervjun?

9.2 Bilaga 2 Frågeguide Moa Björnson

1. Kan du berätta lite om dig själv: vad din bakgrund är, vad du har studerat?
Hur länge har du arbetat på Miljöförvaltningen i Malmö med Rosengårdsstråket/
Aktivitetsytan?
2. Hur skulle du beskriva din roll och dina arbetsuppgifter i arbetet med Aktivitetsytan?
3. Vems/Vilkas idé var det att Aktivitetsytan blev ett delaktighetssamarbete med unga tjejer?
4. Vad fanns det för intentioner bakom att arbeta med delaktighet från medborgarna & med en specifik fokusgrupp?
5. Var det från början sagt att det skulle vara ett deltagandeprojekt – som sen kom att få ett genusperspektiv, eller tvärtom?
6. Jag har läst om Rosengårdsstråket i samband med detta och om jag förstår det hela rätt så har hela arbetet med Rosengårdsstråket inneburit deltagande från medborgarna på olika nivåer, kanske främst dialog – men att ni i vissa punktsatser ökat deltagande graden – t.ex. i arbetet med Aktivitetsytan. Varför är det så viktigt att arbeta med delaktighet i stadsutvecklingen?
7. Jag undrar om ni på Malmö stad själv gjorde undersökningar om användningsgraden av stadens spontanidrottsplatser eller om ni lutade er mot forskning?
8. Använde ni er av processen bakom Stapelbäddsparken som referens i arbetet med Aktivitetsytan?
9. Vilka var era referens- eller inspirationsprojekt?
10. Hur togs idén emot att göra en yta med tjejer, med förhoppningen att få tjejer att ta del mer i det offentliga rummet?
11. Att arbeta med stadsutveckling med ett genusperspektiv, som här – vad ser du för för- och nackdelar med det? Finns det en risk i att cementerar könsroller?
12. I Områdesprogrammet för Herrgården så står det formulerat att social hållbar utveckling byggs genom det ”fysiska skelettet” och de ”sociala musklerna”. Kan du utveckla tankarna bakom detta?

9.3 Bilaga 3 Frågeguide Anders Dahlbäck

1. Vilken var din roll och dina arbetsuppgifter i samband med Aktivitetsytan?

2. Var det bara du eller någon mer från Gatukontoret?

Upplägget runt delaktigheten i gestaltningen

3. Hur såg samarbetet/upplägget ut över tid?

4. Hur många gånger sågs ni och vad förändrades varje gång?

5. Fick tjejerna välja mellan olika alternativ eller fick dem skissa själva? Eller listade de vad de ville ha?

6. Arrangemangsdagen fungerade som ett fullskaletest för tjejernas idéer om aktivitetsytan. Vad drog ni för slutsatser om hur gestaltningen skulle fungera utefter den dagen? Var ni tvungna att ändra något och i så fall vad?

7. Hur fungerade kommunikationen mellan er och deltagarna? Jag tänker då på att det borde finnas en skillnad om man jämför med hur det är att kommunicera inom sin egen profession, där man har ett gemensamt språk & med unga tjejer, vars intresse kanske mer handlade om sociala processer än den fysiska miljön?

8. Är det något du tänker du skulle göra annorlunda i dag?

9. Blev det som du hade tänkt dig från början på något vis?

10. Som gestaltande landskapsarkitekt, vad tänker du är viktiga förmågor att ha i gestaltungsuppdrag som innebär deltagande från medborgarna/brukarna?

11. Finns det en risk att man underminerar en professions kunskap när man bjuder in till deltagande?

12. Har det här projektet påverkat andra arbeten du gjort efter åt, direkt eller indirekt? Vad fick du för lärdomar/insikter av det hela?

13. Hur var det att som ansvarig landskapsarkitekt för gestaltningen, vara med i ett projekt där delaktighetsaspekten i arbetet viktigaste del kanske inte i första hand var just gestaltningen i sig, utan att få människor att växa? (Frågan bygger på vad som framkom efter intervju med Moa Björnson)

14. Har du några tankar om förvaltningen av platsen?

15. Som gestaltande landskapsarkitekt, hur ser du på hur den fysiska miljöns utformning kan påverka användningen av ett offentligt rum och hur mycket användningen styrs av sociala strukturer i vårt samhälle?

16. Vad tänker du om tjejernas potentiella känsla av platsägarbesittelse? Är den automatisk pga involveringen eller hur stor roll spelar den framtida förvaltningen av platsen?

17. Har det funnits några referensprojekt för platsens olika delar så som scenen dansen o.s.v?

9.4 Bilaga 4 Frågeguide Amine Mehmedi

1. Vad var det roligaste under Ung i Sommar 2011, var det att få påverka hur en plats skulle se ut eller att anordna ett arrangemang?
2. Julia Magnusson berättade att ni blev utvalda till Ung i Sommar av olika skäl. Vet du varför du blev uttagen att få arbeta i Ung i Sommar 2011?
3. Ni var bara tjejer som var utvalda för att arbeta med Aktivitetsytan under 2011. Kan du berätta varför?
4. Det är några år sedan Ung i Sommar 2011. Vad minns du bäst i från den sommaren?
5. När platsen blir färdigbyggd, tror du att fler tjejer kommer använda den här platsen jämfört med andra?
6. Du känner speciellt för den här platsen i och med att du har varit med i arbetet med den?
7. Kommer du ihåg hur det gick till när ni diskuterade om platsen? Hade ni en modell använde er av, skissade ni tillsammans med Anders, eller hade han olika förslag som ni fick välja från..?
8. Hur tror du det är med andra ungdomar, som bor runt omkring? Att man vet att det är andra unga människor som är boende i området som varit med och gjort platsen, tror du det ändrar deras syn på den?
9. Vad tänker du om att låta boende i området få vara med och påverka hur en plats kommer att se ut?
10. Julia Magnusson sa att ni gärna ville fungera som förebilder för yngre tjejer?
11. Vad tänker du om workshopen på Medea, om att få vara med och göra ett fysiskt avtryck på platsen?

9.5 Bilaga 5 Frågeguide Ewa Sundström

1. Har samarbetet mellan er på kommunen och Bryggeriet även i den fortsatta utvecklingen av parken – t.ex. med tillkomsten av cementplattan och boulderväggen?
2. Har samarbetet fortsatt fast med någon annan förening/organisation runt Stapelbädden, jag tänker då på hur ni på kommunens hemsida skrivit något om roller derby, om ni har kontakt med Crime City Rollers-föreningen ,om vad den föreningen behövde för typ av yta?
3. Hur ser framtiden ut för Stapelbäddsparken, när omgivningen kommer att utvecklas, kommer det arbetet innehålla delaktighet från medborgarna? Från Bryggeriet eller andra föreningar/organisationer/grupper)
4. Har ungdomskulturhuset Stpln någonting med förvaltningen att göra? Är Stpln kopplade till Bryggeriet
5. I Movium-rapporten nämner även John Magnusson att han tyckte det var svårt att få rätt kontakter in i kommunen i början, att han pratade med många olika positiva tjänstemän, men att det tog tid innan han fick napp.
Tror du att det hade varit annorlunda idag (mer än 10 år senare) i fall en förening hörde av sig och ville uppföra något specifikt på en offentlig plats i Malmö? (Har Stapelbädden på så sätt ”banat väg” för med delaktighet?)
6. När jag läser i Movium-rapporten om Stapelbäddsparken, så får jag intrycket av att det var ett slags pilotprojekt, där kommunen fick testa sig fram med hur man skulle kunna samarbeta med en förening (Bryggeriet) runt ett sådant här delaktighetsprojekt. Att den strukturen inte riktigt fanns, utan ni fick ”uppfinna den under resans gång”.
7. Stämmer detta?
8. Hur ser förvaltningen av parken ut, som enligt Movium-rapporten innebar ett partnerskap mellan föreningen Bryggeriet och kommunen?
9. Vilka lärdomar/insikter gav det arbetet om hur en sådan struktur skulle kunna se ut?
10. Skulle du säga att den strukturen finns i dag? Eller är det mer att kunskapen finns, men ingen uttalad struktur?
11. Nu var ju det här ett antal år sedan som det här projektet drog i gång – därför kan detta vara svårbesvarat men; Vad hade ni för farhågor med delaktighetssamarbetet och vad såg ni för möjligheter?
12. Är det något ni skulle gjort annorlunda i dag?